

ELŐFIZETÉS

MELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 26 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petít sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1915.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, október 24.

Orsovánál is benyomultak
seregeink Szerbiába.

Budapest, október 23. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér:

Az ellenségnek egyes. Nowoalexienicnél megkísérelt meddő támadásaitól eltekintve Kolkitól délre levő harc vonalon tegnap nem volt semmitéle különösebb esemény. **Styr melletti harcok lefolyása kedvező.** Csapatunk rohammal vettek be Cartorysktól nyugatra fekvő, különös szívóssággal védelmezett, Kukli nevű falut. A minden harctéren bevált tizedik lovas hadosztályunk ezen harcokban hadierényeinek újabb bizonyítékait szolgáltatta. A szövetségesek hadi foglyainak száma néhány százzal növekedett. Egy német zászlóaljakkal megerősített osztrák-magyar hadosztály tegnapi jelentésben említett harcban, amelyben Szezara felső folyásánál orosz támadásokat vert vissza, tíz orosz tisztet és egyezerhatszáz főnyi légénységet elfogott.

Olasz hadszíntér:

22-én hajnalban az olaszok csaknem egész tengeremelléki harc vonalon ugra megkezdték rendkívül heves támadásaikat. Mint előző csatnapokon, tegnap is **összes olasz erőszítések hiába valók voltak.** Délfele Zavorce lejtőn meghiusult ellenség egy erős támadása, amely helyenként állásainkig jutott el. Krn és Mrzli—Vrh-n és tolmeini hidő más pontjain az **olaszok számos újabb támadása omlott véresen össze. Ellenség tüzésége újabb súlyos veszteségeket szenvedett.** Krn terepét, ahol Kozarcenel alpinik és ahol Selo-nal bersaglierik támadtak, hullák borítják. **Derék csapatunk összes hadállásait megtartották.** Plava környékén ellenség gyalogsága harmadik rohammal behatolt Lagora-nál levő árkaikba, **de haladéktalanul újra kiverték onnan.** Görzi hidőben az erős tüzéségi tűz egész nap tartott és Podgora magaslatán levő lövészfedezékeink ellen nagyon hevessé vált. Ellenségnek egy, e magaslat ellen megkísérelt támadását útegeink tüze meghiusította. Doberdó fensíkon ellenség gyalogsága tegnap is ismételt rohamokat intézett Monte-san-Michele ellen. **Három támadását véresen visszavertük,** csak egyszer sikerült ellenségnek állásainkba rövid időre bejutni. Egy erélyes támadással a 43. számú gyalogezred mindenütt visszavetette. **Monte san Michele változatlanul birtokunkban van. Eryébként is összeomlott bátor védemezők szívós kitartásán ellenségnek Doberdó fensík ellen intézett minden támadása.** Olasz gyalogság egész nap folyton megismételt számos előretörése majdnem kivétel nélkül azzal végződött, hogy a támadók rendetlen futással menekültek. Karinthiában és Tirolban az olasz tüzéség tüzelése az egész vonalon tart. **Az ellenség leg-súlyosabb veszteségeivel utasítottuk vissza a Col di Lana ellen intézett három támadást és Schluderbachtól délre levő határhíd elleni egy támadást.** Arabbától délre tiroli vadászok rohammal vették be ellenség egy előre tolt hadállását. A Vielgereuth védőműveinek védőcsapatái is visszautasítottak minden támadást.

Délkeleti hadszíntér:

Kövess tábornok serege tegnap benyomult a Belgrádtól Arangyelovácsba vezető uton levő várszerűen kiépített Kosmaj hadállásba. A Morava völgyéből előnyomuló német csapatok visszavetették az ellenséget Jassienica alsó folyásától északra tekvő magasiatokról. Orsovánál egy osztrák-magyar és német csapatokból összeállított csoport elfoglalta a Duna déli partján levő magasiati állásokat és a Tekiánál levő Elisabeth nevű erődöt. Szerbek, kiknek harc vonala számos ponton megingott és szét lett ugratva, mindenütt déli felé vonulnak vissza. Szövetségesek üldözik. Osztrák-magyar csapatok ellenséget Visegrádnál elűzték a Dunától keletre tekvő magasiatokról. Bolgár első hadsereg tovább nyomult előre Negotinnál a Timok középső szakaszán és Knjazevactól keletre. — **Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Szerbia belsejébe
szoritjuk a szerbeket.

(Bosznia felől is benyomultak csapatunk. — A bolgárok Pirottól nyugatra verték meg az ellenséget.)

Berlin, október 23. (Hivatalos). A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Ujabb esemény nem történt.

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Kurland északi csúcán orosz hadi jelent meg. Lőtték Petrage-t, Domesnest és Gipkent és Domesnesnél gyengébb erőket szállítottak partra. Szdevedtól délre jelentékeny erővel ismételt orosz támadásoknak tegnap sem volt sikerük, Dukinál e támadások szuronyharcokba fejlődtek.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja.

A Wgonofskoje tótól délre, Ogynski csatorna mellett állásaink ellen intézett ellenséges támadásokat Linsingen tábornok hadcsoportjával együtt visszautasítottuk. **Ozartorysktól nyugatra támadásunk tovább halad előre. Kuklit elfoglaltuk.** Több mint hatszáz orosz elfogtunk.

Balkán hadszíntér:

Visegrád mellett kieroszakítottuk a Drinán az átkelést és ellenséget a heviségtől délre emelkedő magasiatokról elűztük. Kövess tábornok hadserege rohammal elfoglalta ellenségnek a Rukavisza és Kosmacs-hegy közti állásait. Galtwitz tábornok hadserege az ellenséget egyfelől Palánkától keletre Jasienicán át, másfelől a Moravától keletre Alexandrovác Orijevo vonalától kivette. Több mint 600 szerbet elfogtunk. A szerbek a két oldalról jövő nyomásnak engedve Kosutica hegy Siatinamagaslát (281) közti állásaikból is hátrálnak.

Bolgár csapatok elfoglalták Negotint és Robljevot. Támadásuk Knjazevactól keletre és délkeletre folyton előrehalad és Pirottól délnyugatra véresen visszaverték szerbek előretöréseit. Legfőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Uszküböt elfoglalták
a bolgárok.

Budapest. Radoszlavow bolgár miniszterelnök mint külügyminiszter Doreff Panse budapesti bolgár fő-

konzulhoz a következő táviratot intézte: Szófia, október 9/22. (Hivatalos.) A Timok völgyében csapataink átkeltek a folyó balpartjára Knyazevác és Zajecár között. **Knyazevác városa birtokáért harc van folyamatban.** Makedóniában heves küzdelem után **csapataink elfoglalták Uszküb városa legnagyobb részét.** A küzdelem még folyik. A többi harc vonalon a csapatok változatlanul folytatják offenzívájukat. Radoszlavov külügyminiszter.

Szófia, október 23. (Hivatalos.) A bolgár főhadiszállás jelenti: A felső Timok völgyében csapataink **elérték a folyó jobb partját.** Makedóniában tovább üldözik az ellenséget. Ezenkívül a rossz időjárás következtében a front egyes részein a hadműveletek lassabbakká váltak.

Délután egy órától estig tizenkét angol és francia hajó bombázta az Aegeri tengermart vidékét. Különösen Portolagos, Maronie, Makra és De-deagacs nyílt helyiségeket, amelyek nincsenek megerősítve. Az ellenséges flotta hadműveleteinek semmiféle katonai jelentősége nincsen. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A harmadik hadikölcsön jegyzése Aradon.

(Egy milliót jegyeztek Neuman Testvérek. — Nagyobb összegű jegyzések.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

A hetedik millió felé közeledik a harmadik hadikölcsönre eddig Aradon történt jegyzések összege. Néhány napi esendesebb érdeklődés után ma ismét jelentékeny összegekkel növekedett az egyes intézeteknél történt aláírások sora és ebben különösen néhány nagy

összegű jegyzésnek van része. Milliós aláírással tetézték az első két hadikölcsönre jegyzett milliókat a Neuman Testvérek, akik Aradon elfoglalt vezető pozícióikhoz híven a nemzeti ügyben is előljárnak; közel háromnegyed milliós jegyzését perfektuálta ma az Aradmegyei Takarékpénztár és ezenkívül még két 100.000 koronát meghaladó jegyzés történt.

Az Aradi Első Takarékpénztárnál történt nagyobb jegyzések ma a következők: Naasa Sándor 15.000 korona, Szentes Samu 10.000 korona, Ehrenfeld Anna 10.000 korona, Anderlitska Adolf 7100 korona, Becker Béla 6500 korona, Samok Adolf 5000 korona, Halmai Andor 5000 korona, Kovrig Józsefné 2500 korona, özv. Laubner Nándorné 1200 korona, Lanersmann Ilka 1000 korona, Havalda Endréné 1000 korona, Benda Szilárdka 400 korona, Benda Jolán 400 korona. Összesen 65.100 korona. Eddig az intézetnél 1.208.300 koronát irtak alá a harmadik hadikölcsönre.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál ma ismét nagy összegű jegyzések történtek. A Neuman Testvérek cég egy millió koronát jegyzett az intézetnél a harmadik hadikölcsönre és ezzel három és háromnegyed millió koronára emelkedett az Arad legnagyobb ipari és kereskedelmi vállalatát bíró cég jegyzése a három hadikölcsönre. Az első hadikölcsönre mástól milliót, a másodikra egy és egynegyed millió koronát, most pedig a harmadikra egy milliót jegyeztek a Neuman Testvérek. Ugyan-
csak ma perfektuálta saját jegyzését is az intézet, amidőn 700.000 koronával lépett a harmadik hadikölcsön a 'áiróinak sorába. Összesen mástól millió korona az Aradmegyei Takarékpénztár eddigi saját jegyzése a hadikölcsönre. Az intézetnél ezenkívül ezek a nagyobb jegyzések történtek:

A Hungária pamutárúgyár 100.000 koronát jegyzett. A lényegesebb jegyzések a mai napon még a következők: Mairovitz Mór és Fiai (Radna) 50.000 korona (A cég jegyzései a három kölcsönre 200.000 koronát tesznek ki), Szentes Margit 20.000 korona, özv. Révész

Adolfné 10.000 korona, Schwartz Albertné 7000 korona, Ehrenvald Vilmos és neje (Lippa) 5000 korona, ifju Czeiler István 5000 korona, Kováts László 5000 korona, Wittmann Adám 4000 korona, Hofmann Adám 4000 korona, Bayer Benedek 3000 korona, Pauer János 3000 korona, Frankó György dr. 2000 korona.

Az eddigi összes jegyzés 2.600.000 korona az Aradmegyeinél.

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál a mai napon száztizenöt ezer korona névértékű kötvényt jegyeztek. Ezzel az intézetnél történt jegyzések 640.000 koronára emelkedtek.

Az Aradi Ipar- és Népbank ma a következő nagyobb jegyzéseket mutatja ki: Szentes Erzsébet 20.000 korona, Minorita rendező 3000 korona, Fenyő László 2000 korona, Herbstein Cecília 2000 korona, Rajz Magda 1500 korona, L. Framovics (Lodigovics) 6000 korona, kisebb tételekben 1200 korona. Az intézetnél eddig történt jegyzések összege 1.055.850 korona.

A Polgári Takarékpénztárnál ma 30.000 koronát jegyeztek. Ebből nagyobb jegyzések: Nattland testvérek 15.000 korona, Maljasz Károly 2600 korona. Összesen 370.000 korona jegyzés van az intézetnél.

A Központi Takarékpénztárnál összesen 326.050 korona a jegyzés. Ebből ma 79.950 koronát jegyeztek a következő nagyobb tételekkel: özvegy Löwinger Ignácné 40.000, Auszterweil László dr. 10.000, Mairovitz Emil 5000, Ehrenvald Vilmos és neje 5000, Verzár István 2000, Kohányi Róbert 2000, Velcsov Erzsike 1250, Velcsov Zsófia 1250, Boros Magda 1000, Borsos Anna 1000, Borsos László 1000, Waldar Tibor 1050 korona.

A Közgazdasági Banknál ma Szabó Albert 100.000 koronát jegyzett, kisebb jegyzésekben pedig 16.300 korona gyűlt össze. Összesen eddig 257.300 koronát jegyeztek az intézetnél.

A király imádkozik.

Ki fennen állsz elérhetetlen trónon,
Kül meg nem dönthet véres áradat,
Túl csillagúron, túl a kéklő dőmon
Országod béke s boldogság magad:
Könyvek honából hozzád száll a lellem,
Vergődő bánatom feléd zokog . . .
Végy az öledbe nyájas kedvetellen,
Fogadd kegyesen bús sarándokod.

Fejem galambösz. — Estém napvilága
Oreg szívemnek álma: pihenés.
Emlékeim kevéssé örömvirága
Nyolcvanhat év bútengerébe vész . . .
Uram: Te látod szívem titkait:
Ott nem lakik más, mint az égi béke —
S köröttem mégis zugo vész süvit
Es tűzben hazám szent határvidéke.

Ha fátyolos szemem körültekint
És hallok jajsztót, látok szenvedést:
E tenger könyvet, milliónyi kint
Uram, Uram, rovásomra ne vésd!
Én nem akartam szívek vérpatakját,
Asszony keservét s árva gyermekét! . . .
Mint Abrahámnak égő áldozatját
Én Uram, Uram, magad rendeléd.

Kulcsolt kezem kulcsol millió kezét —
Reszkető szóm millió ajk imája:
Vezess Uram! Te karod ha vezet,
Napsfényben ég országom glóriája.
Mint tűzszalop vezette igaz néped
S le nem győzhették gögös Fáraók —
S elérték a sóvárgott szent vidéket
Pogány legyőző kereszties hajók.

Amit könyörgök nem hiú babér . . .
Orök dicsőség, fejedelmi álom:
Boldog népek mosolya többit ér!
Dalos kedvükben jobban megtalálom!
De hiszem, Uram: zivataron át
Bárkánk virágos partokra evez!
Ágyuk dühörgetik harangszavát:
Aranyvasárnap bús szombatja ez . . .

A nép oltára füstölögve ég:
Egekig érő lángcsóvát vetett.
Kikben a szent tűz magvát elvetéd:
Áll meg, Uram, a harcosszíveket!
Reszkető kézzel a hogy én megáldom —
Könyező szemmel, a hogy féltve nézem:
Szívemhez kapcsolt millió aranyszálon
Napkoronás millió szép vitésem.

S ha majd a földre visszatérnek újra
Mosolygós, édes békeszemek,
S csókbajonódnak egymásra borulva
Könyesszemű megbékélt ellenek —
Ha majd a vész sístergő tengerében
Szent mesesziget csendje fölmerül —
S halálüzölt népek riadt szemében
Feltámadásnak új szerelme ül.

Adj még nekem pár boldog éveket.
Hogy mély sebekre lássak enyhülést —
Letiprott völgyek, zord sírok felett,
Hogy megélhessem az új zsendülést!
S ha új virág nyit minden rózsahalmon
És a világon új tavasz ragyog:
Fáradt fejem szelíd keserbe hajtom
És szólok csendben: Uram, itt vagyok!

Mater aeterna.

(Az örök anya.)

Negyvennyolcban telt be épp tizenhét éves,
Selyemhaja göndör, bogárszeme fényes —
Szép kis feleségét ura hogy szerette:
A magyar hazáért mégis elfeledte —
Elment az egyetlen s félévbe sem telt,
Arván sirt az asszony: kis bölcső mellett —
Vác alatt esett el: zvegy lett a Márta,
Újszülött kistia zjavesztett árva.

A Viktória Takarékpénztárnál ma 30.000 korona jegyzés történt, a Kereskedelmi Banknál pedig élénk érdeklődés nyilvánult meg a jegyzések iránt.

Az Aradi Általános Takarékpénztárnál a mai napon 40.200 korona hadikölcsönt jegyeztek. A főbb jegyzések a következők: Lenkovitz Nándor 10.000 korona, Braun Miksán 5000 korona, Zoltán Nándor 2500 korona, Glöck Samuelné 1000 korona, Hartmann Samu 1000 korona, Reismann Jenő 1000 korona és egyéb jegyzések 18.200 korona. A jegyzések összege a mai napig 185.000 korona.

Az Aradi Kereskedők Takaréka és Hitel Szövetkezeténél az eddigi jegyzések összege háromszázhez tételben 217.000 korona.

Ingyen járhatnak a sebesültek a moziba.

(A Vörös Kereszt kérelme. — A tanács jóváhagyta a hibáját. — A főkapitány megváltoztatott végzése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

Arad város tanácsa megragadta az első alkalmat és orvosolta azt a súlyos sérelmet, a melyet a sebesült katonák sorsával szemben érzett kegyeletlen, a közvélemény felfogása szerint, eljött.

Ma tartott ülésében tárgyalta az aradi Vörös Kereszt kérelmét, amelyet az egyesület vezetősége azért intézett a tanácshoz, mert ez ismert határozatával a hétnek hat napján eltiltotta a sebesülteket a mozielőadások ingyenes látogatásától és arra utasította a színházat, hogy csak pénteken délután 3—5 óra közt engedjék be díjtalanul a harcosokat. Minthogy a tanács végzésében azt mondta, hogy ha ezen az állapoton változtatni akarnak a vállalatok, akkor kérjék est, de ezek ehelyett a törvényhatóságokhoz fordultak, a Vörös Kereszt egyet tette magáévá pártfogoltjai szórakozásának ügyét és ő kérte a mindennapos ingyen látogatás megengedését.

A kérelmet Kovács Vince kulturtanácsnok terjesztette elő és kijelentette, hogy annak

teljesítését örömmel ajánlja, amint hogy két hét előtt sem volt szándéka a tanácsot, vagy az előadónak, hogy a sebesülteket, vagy a hirlapírókat a mozik látogatásától eltiltsák. Ha a mozik változtatni akartak a már egyszer megállapított rendben, megtehették volna, mert a tanácsi végzés módját adott erre az az, hogy felszólította őket a kérelem előterjesztésére. Most sem ők tették meg, hanem a Vörös Kereszt és ezért, amikor azt javasolja, hogy a tanács tegyen a legnagyobb készséggel eleget a kérésnek és engedje meg, hogy a sebesült katonák a háború végéig minden előadásra ingyen mehessenek be, hívja fel az egyesületet, hogy ő állapodjék meg a színházakkal, milyen módon ohajtja ezt megvalósítani. A város csak a neki járó tíz százalékot engedheti el, kilencven százalék felett a vállalkozók rendelkeznek.

— A tanácsnok ur ne védekezék, mert kötelességét teljesítette — mondotta a polgármester.

— Köszönöm az elismerést — válaszolt a tanácsnok.

Miután a közönség megnyugvására a tanács az odiosus ügy érdemleges részét így elintézte a mozivihar alatt keletkezett belső egzenetlenséggel is szembe nézett. Az elintézt házi afférban Geén Nándor főkapitány került szembe a tanácsossal és a főkapitány ma kénytelen volt a tanácsnál felzudulást keltő álláspontját megváltoztatni.

Ugyanevak Kovács kulturtanácsnok jelentette be az ülésen, hogy amióta a tanács ismeretes határozatát meghozta, a mozikba kiküldött városi ellenőrök senkit oda jegy nélkül be nem bocsátanak. Közben a főkapitány kibocsátott egy végzést, amely — így mondotta a tanácsnok — szembeszáll a tanácsi határozattal és annak ellentmond. Kijelenti ugyanis benne, hogy a rendőrség tagjai bármikor beléphetnek a nézőtérre és utasítja az inspekciós rendőrtisztet arra, hogy erőlyesen lépjen fel az ellenőrrel szemben, ha ez megakarná akadályozni.

— Erről a főkapitány ur a tanácsot nem értesítette és a polgármester ur elkérte a

végzést tőle, mert intézkedni kellett, nehogy a polgármester ur által az ellenőrzéssel megbízott tisztviselő esetleg botrányoknak, vagy pláne inszultusoknak legyen kitéve. Ezt a végzést megkapták a főkapitány urtól a mozik is és az Uránia ügyvezető igazgatója azt a kérdést intézte a tanácshoz, miként viselkedjék az olyan rendőrközlegekkel szemben, akik nem szolgálati ügyekben járnak el és mégis beakarnak menni, sőt hozzátartozóikat is elviszik. Ha ezek belépésének meggátolásából esetleg a színháznak baja lenne, úgy azért a felelősséget a tanácsra hárítja a színház és ezért a tanácsotl intézkedést kér.

— Azt hiszem — folytatta a tanácsnok — hogy a főkapitány ur alaposan tévedett, amikor a végzést kiadta. A főkapitány urnak nincs intézkedési joga egy jogerős tanácsi végzéssel szemben és azt nem áll módjában intézkedésekkel hatálytalanítani. Ha azt tapasztalta volna, hogy a tanács határozatából esetleg baj lesz, tett volna nekünk előterjesztést és mi majd, ha szükségét láttuk volna, megtettük volna, amit jónak gondoltunk. A főkapitány ur nem diffikultálhatja a tanács rendelkezését, mert bizonyos tekintetekben a tanácsnak alá van rendelve. Ha nem értett egyet a határozatunkkal, kelendő időben szót emelhetett volna ellene. De különben sem volt szükség a végzésre, mert soha szolgálatban álló rendőrközeget az ellenőrök meg nem szólítottak. Csak egy olyan rendőrségdőtisztet nem eresztettek be, aki nem is végző rendőri szolgálatot és aki azt mondta, hogy tőlem kapott szabadjegyet, ami nem telet meg a valóságnak. Ezek alapján azt javaslom, hogy a főkapitány ur végzését ne vegye a tanács tudomásul és helyezze azt hatályon kívül, az ellenőröket pedig utasítsa, hogy a hivatalos funkciót teljesítő rendőrközlegeket eresszék csak be a moziba.

— Nem bíráltam felül a tanács javaslatát — mondotta a főkapitány — csak saját közegimnek adtam utasítást és úgy is értelmezendő a végzésem, hogy az csak arra az esetre szól, ha szolgálatban lévő tisztviselőt, vagy rendőrt akarna az ellenőr meggátolni a belépésben. Természetes, hogy szórakozás céljából a rendőrség nem járhat ingyen a moziba. Különben is már a napokban ilyen értelmű újabb utasítást adtam ki.

— A főkapitány ur kijelentései után — mondotta Jegessy Károly dr. író — nem szükséges a főkapitány ur végzésével foglalkoznunk, hanem a kérdést intéző Urániát értesítjük, hogy a szolgálatban álló rendőrközlegek belépheznek.

— En is ezt a nézetet vallom — szót Varjassy Lajos polgármester. — Azonban utasítani fogom az ellenőröket, hogy az esetre, ha szolgálatban nem álló tisztviselő akar jegy nélkül bemenni, jelentsék nekem, majd én intézkedem. Nem tartom megengedhetőnek, hogy városi tisztviselők ingyen jegyet vegyenek igénybe.

— Ezek után tehát a határozat a következőképp szól — folytatta a polgármester: — Miután a főkapitány a tanács ülésében kijelentette, hogy szóban lévő végzését írásban kiadott rendelkezéssel úgy módosította, hogy csak hivatalos funkcióban eljáró közeg magatartására vonatkozik, tudomásul vesszük. Az Urániát pedig értesítettük, hogy csak szolgálatban álló rendőröket kell bebocsátania.

A főügyész ama megjegyzése után, hogy a főkapitány végzésével szemben elfoglalt tanácsi álláspont csak a tanácsot, de nem egy kívül álló kérdést intézőt érdekl, a határozatból törölte a tanács és annak csak második részét küldi meg az Urániának.

*A mostoha földön úgy megy annak sorja,
Nehéz az övegynek, az árvának sorsa!
De hogy fia útján rózsákat fakasszon
Letörülte könyvét a fiatal asszony:
Érte virraszt éjjel, érte görnyed nappal,
Érte leti talpon a pirosuló hajnal —
„Akárcsak apád vagy, lelkeim édes kincse,
Nyomorult életem szent aranybilincse!” —*

*Peregnek az évek, jaj, hogy meg nem állnak,
A bánat, akár mosolygás közt szállnak . . .
. . . Keserűség, jajszó hiába, hiába
Viszik az egyetlen messzi Boszniába!
„Fölzokogunk hozzád, istenem, ne verj meg,
Szegény övegyasszony, kis anyátlan gyermek —
Ne add, hogy a szívem megrepesesse bánat!
Ne hadd el apátlan árva unokámat!” —*

*Már az Ur könyvében úgy volt az megírva:
Szerajevó alatt került messzi sirba . . .
. . . S unokája útján hogy rózsát fakasszon
Letörülte könyvét az öszülő asszony,
Hajlik már dereka, nehezül a lába,
Kérgesül a keze nagy nehéz munkába.
Csak a szeme fényes: „Szébb örömem nincsen,
Akárcsak apád vagy, lelkeim édes kincsem!” —*

*Serdült a kis fiú okosodott, nőtt is,
A szive vérevel fölnevelte őt is —
. . . A kit szeret, annak dupla kézzel rójja:
Hej, sok némely séiven az Úrnak adója!
. . . Éjjelek éjjele leborult a földre;
Megy az unoka is fényes kardot öltve:
„Hi a haza, megyek, ott a helyem nékem!
Ég áldjon, kis fiam, ifjú feleségem!” —*

*Zokok az asszonyka gyötrő siralomba:
Jaj, nincs vigasztalás ilyen fájdalomra —
Belép Márta néni hófehér hajával,
Homályos szemében fényes mosolyával.
— Ily fénynyel hint az Úr szép szelid orcákat
A kik mind megjárták a Kálváriákat —
A vergődő asszonyt halkán simogatja:
„Nézd a fiacskádat, akárcsak az apja!” —*

*O, örök anya: ki szenved, hisz, nem téved —
Kinek szent forrását nem apasztják évek —
Nap, kinek szüzeletke lángolva, lobogva
Új csillagokat szül kihült csillagokba —
Kinek tövisútja bármi messzi vitt el
„Ime az én fiam!” — mondja égi hittel:
Te vagy az Istennek jönnartató kegyelme —
Az egész világnak te vagy a szerelme!*

Grallertné Martini Hilda.

Bogdanovics patriarka meggyilkolása.

Markovics Iván szerb újságíró ölte meg. — Belgrád meghódításakor megtalált bizonyítékok. — Egy magyar képviselő elbeszélése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

Belgrádi távirat tegnap azt jelentette, hogy esendősreink egy házkutatás alkalmával levelezésre bukkantak, melyből kiviláglik, hogy Bogdanovics Lucian magyarországi szerb pátriárkát szerb királysági szerbek gyilkoltatták meg.

A hiradás igaz. Bogdanovics pátriárka, akiről azt tartották, hogy Gastein fürdőhelyen a mélységbe zubant és egy örvénylő hegyi partokban lelte szomorú halálát, tényleg gyilkosságnak esett áldozatul. Aki a gyilkosságot annak idején ellene szervezte és talán abban esetleg aktív részt is vett — mint K. E. a Temesvári Hírlap holnap megjelenő számában egy volt országgyűlési képviselő elbeszélése nyomán elmondja — egy volt magyarországi szerb újságíró: Markovics Iván.

Magas, imponáló alaku férfi volt, fekete, tekintélyes szakállal volt és sűrű hullámos haja hullámosan borult a vállára. Elegánsan öltözködött és igazi nagyuri modora volt. Társasága kellemes volt, nagy műveltsége, szellemes beszéde sok barátot szereztek neki. Ismert alakja volt a Balaton-kávéháznak, a Newyork-kávéháznak és mindama helyeknek, ahol újságírók megtorodtak. A magyarországi szerb újságírók között első helyen emlegették és cikkei biggadságról, nagy tudásról és körültekintésről tettek tanúságot. Markovics jövedelmét azonban nem csak az a pénz képezte, melyet hírlapírással keresett meg. Markovics ugyan is szerb szerzetes volt és tagja volt egyik dél-magyarországi nagy és gazdag szerb kolostornak. A szerb kolostor Markovicsot, mivel mint írótól nagy szolgáltatásokat remélt, a magyarországi szerbség részére állandóan szabadságot, hogy újságírói működését Budapesten kifejtse. Évente csupán rövid ideig kellett a kolostorban tartózkodnia, hogy ott lelki gyakorlatait végezze. A kolostor havonta állandó és tekintélyes járadékot küldött neki és ezzel győzte meg Markovics a fővárosban nagyuri és előkelő életmódját. Évente szüret után még a szokásos borilletményt is megküldött neki természetben és ilyenkor Markovics Iván mindig meghívta lakására magyar újságíró barátait néhány pohár jó borra.

Markovics, aki gyűlölte Bogdanovicsot, mert magyarbarát volt a patriarka választásánál, Zmajanovics Gáborért küzdött. Bogdanovics visszarendelte őt a zárdába, mert, mint a szenzációs leleplezést elmondó országgyűlési képviselőnek személyesen jelentette ki:

— Tudom, hogy Markovics összeköttetésben van titokban a szerbiai bizottsággal, mely Délmagyarországon agitációt folytat. Ezért küzdött ellenem is, aki magyar hazafi vagyok, mert félt, hogy megakadályozom további vendégek munkáját a szerb papság és a szerb nép körében. Neki vissza kell térni a kolostorba, mert így lehet csak kezét megkötni.

Mikor 1914. júliusában a trónörökös meggyilkolása és az osztrák-magyar kormány ismeretes ultimátuma után Auszria-Magyarország a Szerbia között kitért a krízis, egy magyar újság megbizásából leutaztam Belgrádba. Felkerestem Pasics szerb miniszterelnököt, aki részben időkől ismerősöm volt. Rövid értekezés után Pasics megkért, hogy másnap keressem fel a szkupstinában.

A szkupstina folyosóján másnap délelőtt egyszerre csak rám szólt egy magas ur, aki az egyik tereméből jött éppen ki:

— Jó napot, ...ur!

— Jó napot kívánok. Engedje meg azonban, hogy megkérdem, kihez legyen szerencsém, mert valóban nem emlékszem.

— Hát annyira megváltoztam? Markovics vagyok. Markovics Iván, akit ön budapesti újságírókorából nagyon jól ismer.

Csakugyan Markovics volt. Most már nem hordott hosszú haját, sem nagy szakállt s alakja valamivel teltebb volt. Elmondta, hogy a kolostorba annak idején nem tért vissza, a napi rendből végleg kilépett és átírt Szerbiába, ahol tevékenységének tere nyílt. Sikertelt magát annyira felküzdeni, hogy könyvtárosa lett a szkupstina könyvtárának. Bevezetett a könyvtárba és megmutatta a jól és dusan felszerelt könyvtárhelyiséget. Aztán politikáról beszélt és elmondta, hogy nagy része van a Narodna Odbrana vezetésében és az a politikai hitvallása, hogy Délmagyarországot, Boszniát, Hercegovinát és Horvátországot egy részét Szerbiához kell csatolni.

Egyszerre minden átmenet nélkül ezt kérdezte:

— Emlékszik még arra, amit önnek mondtam annak idején Bogdanovicsról? A pátriárka velem szemben megmutatta, hogy engesztelhetetlen szerb vér folyik ereiben. hát megmutattam én is neki, hogy szerb vagyok, még pedig igazi szerb, nem renegát, mint ő. Harcunkban ő huzta a rövidebbet.

— Hogy érti ezt?

— Egyszerűen. Bogdanovics kiűzött engem Magyarországból és ott ni jó pozícióból, én

kiűztem őt az életből!

— Csak nem azt akarja ezzel mondani, hogy ...?

De igen, azt! Emlékezzék vissza Bogdanovics pátriárka gasteini halálának körülményeire. Emlékezzék vissza, hogy a lapok megírták azt is, hogy a pátriárka utolsó útján találkozott két szerb diákkal. Ezek ...

Tovább nem beszélhettem Markovics, mert egy liberális szolga nyitott be a terembe és jelentette, hogy a miniszterelnök kéri.

Az ultimátum határideje 1914. július 26-án járt le és a monarchia diplomáciai képviselője még sznap este elutazott a szerb fővárosból. Én több magyar újságíróval másnap reggel jöttem át Zimonyba. Elutazásom előtt a Moszkvaszálló előtt állottam, mikor az utcán egy csapat komitási jött. A vezetőjük nem volt senki más, mint Markovics. Vadászkabátba volt öltözve, a hátán turisták zsák és a vállán puská. Mikor eléim ért, megállott és megszólalt:

— Komitációsvezér lettem,

hogy küzdjek a magyarok ellen. Akik csapatokban vannak, azok mind magyarországi szerbek.

Ez volt utolsó találkozásom Markovicsal. Elforogtam tőle és nem fogadtam el felém nyújtott kezét.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Vasárnap: délután az idén először „A Tisza virág” operett Este: „Lyon Lea” harmadszor.

Hétfő: „Lyon Lea” színjáték.

Kedd: „Bőregér” operett.

Szerda: „Zsuzsi kisasszony” operett.

Csütörtök: „Lyon Lea” színjáték.

Péntek: „Gyöngyvirág kisasszony” operett-újdonosság először.

Szombat: Gyöngyvirág kisasszony” másodszor.

* Asta Nielsen premier az Apollóban. Rég látta már a mozibíró publikum Asta Nielsent új szerepben. A világhíres mozistar hosszas pihenés után most ismét megjelenik a mozivászonon „A kóbor leány” című nagystílusú drámában. A fővárosi lapok elismeréssel írnak az új Asta Nielsen-filmről. A kritikák szerint Asta Nielsen egyik legjobb szerepe a kóbor leány. De maga a dráma is rendkívül

érdekesítő s festői gazdasággal van kiállítva. Az új Asta Nielsen filmet az Apolló-színház hétfőn mutatja be. Vasárnap harmadnap mely „A pokol vitorlása” című feletté izgalmas Nordisk-dráma, amely pénteken és szombaton óriási tömegeket vonzott az Apollóba. A vasárnapi műsoron lép fel utoljára Müller Anna is, akinek mőkőin harsog két nap óta az Apolló publikuma.

Senki ne maradjon el a nemzeti kölcsön aláíróinak hadseregéből!

Intimitások Mackensenről.

(Hogyan el a szerbiai német hadvezér?)

Egy ismert aradi ur, aki a minap Mackensen környezetében tartózkodott, a következő érdekes apróságokat mondta el nekünk a szenális német hadvezérről:

— Amikor az ember 25—30 lépésnyi távolságról megpillantja Mackensent, a hideg fut végig rajta. A hadvezér szeme valósággal átfurja a szívünket és szeretnénk a föld alá bujni. Amikor aztán egészen közel jutunk hozzá, meggyőződünk róla, hogy az egész, amit láttunk, optikai csalódás, mert Mackensen arckifejezése maga a megtestesült szelídség, jóság és áldott megbocsátás. A 60—70 év között levő hadvezér állandóan halálterhes huszáruniformisban van; combig érő sárga bőrcsizmájára hatalmas sarkantyút csatolnak.

— Már hajnali öt óraker fölkel és az ágyból egyenesen a térképeihez megy. Hatalmas mappák fekszenek a dolgozó szobájában és a vonalakat, helységeket saját maga rajzolja ki azokon. Reggel kilenc óráig szokott a térképei előtt studrozni. Akkor megreggelizik, azután kilovagol. Általában rendkívül sokat lovagol és sétál. Sétái közben ifjú hitvese mindig elkíséri és ilyenkor ahány gyerekkel találkozik az ősféjű tábornagy, mindegyiknek megveregeti a kis polikáját. A gyerekek épp úgy szeretik őt, mint ő azokat. Az apróságok közül néhányan tisztelognak a hadvezérnek, ahányszor csak találkozhatnak vele. Ezek között van az Aradon jól ismert May Gyurka is, aki a napokban így szólította meg a vezért: „Kedves jó Mackensen bácsi, írja ide a nevét” — és levelezőlapot tartott elője. Mackensen a falnak támasztotta a levelezőlapot és ceruzával odakanyarította a nevét, azután a fiúcskának hajolt: „De nem szabad elbeszélni!”

— Azóta már vagy harminc gyerek kért tőle autogramot, mindegyik kérését teljesítette, de valamennyinek azt mondta: „De nem szabad elbeszélni!”

— Kora délután ismét munkához lát. Atvizsgálja a beérkező jelentéseket, tanácskozik a vezérkarával, s este kilenc óraker elküldi napi jelentését a nagy vezérkarhoz, azután aludni tér. Mint minden német, ő is szereti a sört, amelyről kijelentette, hogy az a németek életelixirje. Még kávé után is sört iszik. Amint említettem, állandóan huszáregyenruhában jár. Rajongva beszél katonáiról, de különösen a husárokról. Láng Mihály báró Mackensen mellett teljesít szolgálatot mint egészségügyi biztos. Egy ünnepélyes alkalommal a báró frakkot öltött, amire Mackensen amaz óhajának adott kifejezést, hogy jobb szeretné, ha huszáregyenruhát venne föl.

— Felejthetetlen jelenet volt, amikor Augusta főhercegnő és Mackensen meglátogatták Temesváron a német katonakórházat. A fenséges asszony megkérdezte az egyik gyalogostól, akinek a balkezéről két ujját amputálták:

— Hol járt?

— Nem olyan rövid dolog az, fenséges asszony.

— Hát csak mondja el.

— Először Belgiumban harcoltam, azután Ypernehez mentem, ott kellett levágni két ujjamat: onnét a Kárpátokhoz vittek, majd Hindenburghoz mentem, azután Bukovinában s legutóbb Szerbiában jártam. Itt kaptam egy horzsolást az arcomon, meg egy tüdőövést, de azt hiszem, namar felgyógyulok és mehetek egyenesen Egyiptomba.

Mackensen kék szeme gyermekies boldogsággal csillogott, majd mosolyogva mondta: — Ilyenek az én katonáim.

A háboru aradi áldozatai.

— Nyomorgó családok. — Érdekes képek az aradi népirodából. — Mit csinál a város a százezer korona segélyösszeggel? —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23

A nyári mezeli munka megkezdésekor néhány hivatalnok kimondta az ítéletet a háboruban küzdő katonák itthonmaradottjairól:

— Nem dolgoznak, henyélnek, nem érdemlik meg az államsegélyt!

A közönség gyorsan megáérvá tette ezt a fölületes szentenciát és indokolatlan ellenszenv keletkezett a hadbavonultak ama családtagjai iránt, akik nem rongyokba burkolva járnak s akik nem dolgozzák magukat beteggé. Ideje végre, hogy szemébe nézzünk ennek a felszines, kicsinyes, embertelen fölfogásnak, amely csupán fölületes szemléldésnek az eredménye és amely csak a lelkiismeret vádoló szavának elnémitására alkalmas. Ha akad is az itthonmaradottak között olyan, aki nem érdemli meg a segélyt, azért a közönségnek nem szabad általánosítani. Nem szabad kivonni magukat az adakozás kötelezettsége alól azoknak, akik itthon kevés gondal élnek s akiknek a nyugalma, életük biztonságát hőseink önfeláldozása teremtetten meg. E hősek itthonmaradottjait elhanyagolni, alaptalan vádakkal illetni, — enyhén szólva: fölháborító.

Hogy mennyire nincs igazuk azoknak, a kik az itthonmaradottak jó életmódját emlegetik, azt legjobban igazolják ama lehangoló jelenetek, amelyek napokint játszódnak le az aradi népirodában. A népirodát az aradi Összvetartás szabadkőműves páholy létesítette és az aradi Kereskedők Köre Tabajdy-utcai helyiségében működik. A Kereskedők Köre a háboru kezdetén följárolta helyiségeit és a fűtést, világítást is díjtalanul szolgáltatja a nemes célra. Az iroda Varjassy Lajos dr.-nak, a páholy főmesterének védnöksége alatt díjtalanul működik és fölváltva a következők teljesítenek ott szolgálatot: Halász Jenő, Deutsch Andor, ifjabb Vass Gusztáv, Reinhart Gyula, Balenegger tanár és a népiskolák igazgatói szintén dicsérendő tevékenységet fejtettek ott ki. Az iroda mindennap nyitva van a háborus segélykérők, panaszok számára és ez az áldásos tevékenységű intézmény megteszi mindazt, ami a nyomor s a bajok enyhítésére elkövetethető.

A napokban ellátogattunk a népirodába. A bejáratnál már is vagy husz szegény asszony ácsorgott.

Tizenöt parasztság jött be egyszerre. Szabadhelyről valók.

— Megvonták a segélyünket — panaszoit a vezetőjük. — Még augusztusban beszüntette a jegyző ur, azt mondta, hogy a miniszter nem ad több segélyt. Már pedig ez nem igazság. Ha az urunk harcol, nekünk nem szabad éhezni. És a Russuné, meg az Ardeleánné miért kap segélyt?

A népirodában azonnal elkészítették a megfelelő kérvényt Baross Ferenc dr. főszolgabíróhoz a segély további folyósítása érdekében. A kérelem bizonyára kedvezően is fog elintéződni, mert Baross dr., ép úgy, mint járása minden ügyét, a hadbavonultak dolgait is a legnagyobb lelkiismeretességgel és föltétlenül igazságosan kezeli, azért is tekintik az aradi járást mint a járásnak a vármegyében.

Gyászruhás asszony kopogtat be. Kisszentmiklósról jön, egy levelet, meg egy kis ezüst éremet az asztalra.

— Mennyit fizet az állam a kis ezüst érem után? — kérdezi.

— Havonként 7 korona 80 fillért.

A szomorú asszony arca kissé felragyog. Sajnos, el kell rontani az örömet. Az éremhez mellékelt levélben a 33. gyalogezred egyik főhadnagya azt írja, hogy a szegény asszony örökre büszke lehet az urára, mert gyönyörűen harcolt és megkapta a kis ezüst érmét. Igazi hősként halt meg.

— Jaj lelkem, ez nagy baj — mondják neki — mert az érem után semmit se kap, ha meghalt az érem tulajdonosa. A járulékot személyhez kötötte a törvény.

Azért mégis megpróbálkoznak: hátha sikerül valami járulékot kieszközölni.

Sovány, vézna, kopott ruhás parasztság jön. A melle zihál, alig tud beszélni a gyöngeségtől. Nagyon beteg. Gáiból jött. Négy gyermeke van, a legkisebbik három hetes született. Szoptatási segélyt kér, mert közel van az éhenhaláshoz az egész családja.

— Naponta kilencven krajcár állami segélyt kapok. Azt mondják: menjek dolgozni. Hát a kicsinyeimmel mit csináljak? Azokat otthon hagyjam?

Az iroda kérvényt adott és átküldte azzal a polgármesteri hivatalhoz, ahol remélhetőleg kiutálnak neki valami rendkívüli segélyt.

Mögötte máskor asszony lép be. Ő öt héttel ezelőtt feküdt le a gyermekágyba; két apró gyermeke van, nem mehet tőlük dolgozni, a segély pedig kevés.

Gáj szolgáltatja a legtöbb nyomort. Öreg cigány férfi, fiatal cigány asszonnyal jön.

— Az uram meghalt — panaszoitja a nő — két apró gyermekem van, akik után összesen 62 fillért kapok naponta. Az uram súlyosan sebesülve jött haza a harcóról, aztán amikor lábadozott, hazaengedték a lakásunkra. Ott halt meg szegény és én temettettem el. Tizenöt pengőt kérnek a temetésért, de én nem tudom megfizetni, hát elakarnak árverelni. A katonaság nem fizette meg a temetési költséget.

Kiderült aztán, hogy a cigány nő nem volt „hitös asszony”, azért nem kapta meg eddig a temetési járandóságot. Az iroda az ő dolgát is eligazítja, mert ő is szárandó, szerencsétlen teremtes.

Ujabb gyászruhás asszony. Kit gyászol? Az urát, vagy a saját siralmas, nyomorult kis életét, amelynél talán a halál is kívánandóbb? Tábori lapot hoz.

— Az uram írta. Az uram most 39 éves. Már régebben oivitték hadimunkára, de ott időközben katonának is besorozták. Most már katona, hát kérnék hadisegélyt.

Folyamodvány kíséretében átküldték Hoffmann György rendőrhadnagyhoz, aki meleg érzéssel intézi a segélyezették ügyeit.

Megint gyászruha. Az ura elesett és erre siettek beszüntetni az államsegélyt, mert neki már nyugdíj jár és nem segély. A nyugdíj iránti kérvényét azonban még nem intézték el

a miniszteriumban, most tehát egyelőre se penziót nem kap, se pedig segélyt.

A rendőrhadnagy majd elintézi a dolgot és talán megkaphatja a segélyt addig, amíg megállapítják a nyugdíját. A segély: az asszonynak naponta 62 fillér, a 8 éven aluli gyermeknek 31 fillér. Hazudik és telhetetlen, aki azt állítja, hogy ebből az összegből nem lehet megélni a mai viszonyok között. Krump-lira, kenyérre elég és elvégre nem muzáj hust is enni. Hiszen háboru van. Nem igaz?

A népvándorlásnak még nincs vége. Jól öltözött asszony jelentkezik.

— Az uram őrmester és én mégse kapok utána államsegélyt. Ez nem igazság.

— Törvényes házastárs?

— Hogyne, kérem.

— Es együtt is éltek a háboru előtt?

Az asszonyka zavarodottan felel:

— Nem, kérem, két éve, hogy nem élünk együtt.

A törvény szerint csak annak jár államsegély, akit a hadbavonult férfi tartott el. Mivel azonban ez az asszony rászorult a segélyre, a népiroda kérdést intéz a távollévő férjhez, hogy a különválás idejében is tartotta-e el a feleségét?

A népiroda gyakran még házassághozkötéseket is kénytelen közvetíteni, hogy a törvénytelen feleség megkaphassa a nehezen várt államsegélyt. Az iroda híre a szomszédvármegyékben is elterjedt már és igen sokan jönnek Csanádból, Biharból, Torontálból utbagazításért, tanácsért. Es senkit se küldenek el, mert nincs olyan panaszos, akinek az ügyén lendíteni ne lehetne jóakarattal és emberséges igaz érzéssel.

Am a vezetőség jól tudja, hogy a pusztai igyekezet nem elég, mert anyagi erők nélkül a támogatás vajmi keveset ér. Epen ezért gondoskodni akar a pénzübeli segélyekről is. A ki nemcsak kenyéret és burgonyát akar enni, annak nem elég az államsegély, hanem azt városi segélyben is kell részesíteni. A népiroda vezetősége rámutat erre abban a terjedelmes beadványában, a melyet a napokban intéz Arad város közgyűléséhez. Bebizonyítja, hogy a tél beállta előtt végleg rendezni kell a városi segély ügyét.

Anyagi eszközök már most sem hiányoznak és a még szükséges összeget a közönség áldozatkészségének, meg a városnak kell előteremteni.

A háboru kitörésekor magindult, de, fájdalom, abbanmaradt gyűjtés összegéből még mindig megvan 45 ezer korona, amelyet a város őriz. A folyó évi városi költségelbirányzatnak segélyösszegéből fenmaradt 44 ezer korona; ez tehát már 99 ezer korona. Az 1916. évi költségvetésbe legalább 20—30 ezer koronát fognak beilleszteni háborus segélyekre. A beadvány azt kívánja, hogy Varjassy polgármester sürgősen hívjon össze értekezletet ez ügyben s azon jelenjenek meg a szép vagyion tőlött rendelkező aradi jótékony egyesületek vezetői is. A segélyezés programját igen gyorsan kell megcsinálni, mert a hideg és az üres gyomor nem szokott alkalmazkodni a hivatalok munkáiához.

B. L.

A becsület, kötelesség és józan ész parancsolja, hogy jegyezzünk hadikölcsönt.

Ujjáalakul a román kormány.

(Konzervatívok a Bratianu kabinetben. — Új csalódás vár az ententera a Balkánon.)

Távirati tudósítás.

Bukarest—Bécs, október 23.

A bukaresti russzofil lapok egyike írja ma reggel megjelent számában:

— Bratianu Jon miniszterelnök a liberálisok egynéhány vezető tagja előtt kijelentette, hogy az a szándéka, miszerint a kabinetet november hó első napjaiban újalakítja. A kabinetbe konzervatív vezető politikusok belépését várják.

Majorescu a román királynál.

Bukarest. Titu Majoresku, Románia volt miniszterelnöke, aki köztudomás szerint lelkes híve a központi hatalmaknak, több havi svájci ültetés után Berliinen, Bécsen, Budapesten át hazatért Romániába. Amint most a bukaresti lapokban olvassuk, az agg diplomata a napokban magánkihallgatáson jelenik meg a román királynál.

A román politika eltévelyedése.

Bukarest. A román kormány hivatalos organuma, a „Viitorul” hosszabb cikkben foglalkozik azokkal a belső agitációkkal, amelyek évek óta tartanak és az országnak mindentéle nehézségeket igen, de hasznót nem hoztak és amely agitációk Románia sok politikai bűneinek kategóriájába tartoznak. A cikk további folyamán megállapítja a „Viitorul”, hogy abban a pillanatban, amelyben a jelenlegi háború folyama alatt az országok valamelyike veszélyben forgott, a szenvedélyek elnémultak és mindazok, akik a leghevesebben támadták egymást, békejobbot nyújtottak és versenyre keltek abban, hogy összes erejüket a hazának szentelik. Sajnálattal állapítja meg a „Viitorul”, hogy hasonló cselekedet Romániában nem történt meg és hogy az ez irányban táplált remény megszégyenítő lett. A politikai szenvedélyek és be nem vallott ambíciók teljes erővel tovább dühöngnek — írja a „Viitorul” — és nem egyszer a legnagyobb nehézségeket gördítették a felelős kormány működése elé. A „Viitorul” szerint semmi sem okozott az országnak oly nagy kárt, mint a cél nélküli izgatottságnak állandó állapota, ami semmitéle eredményhez sem vezethet. Az érdekes cikk befejezése a következőleg hangzik:

— Mi nem gondolunk most a leszámolás órájára, az el fog jönni és akkor majd nyíltan és alaposan beszélhetünk. Mi mostan a kötelességünkre gondolunk: megóvni az ország nagy érdekeit és a jövő népedékeknek jobb napokat teremteni. Epen ezért *titakozunk az eltévelyedések ellen, amelyek az országot egy veszélyes örvény felé sodorhatják.* Mindenkitől a viszonyok okos megítélését követeljük, mivel ez az ítélet kezeskedik ügyeink győzelméről.

Bukarest. A román kormány hivatalos organuma, az *Independance Roumaine* a russzofil agitációkkal foglalkozva, mai számában többek között ezeket írja:

— Ezek a felelőtlenek és izgatottak úgy beszélnek, mintha az idegen érdekek drágábbak volnának előttük, mint Románia érdekei. Lehetetlen ezt meg nem állapítani, amikor látjuk, milyen *etvakuit gyorsasággal hajlandók ezek az urak a különböző esélyekért a kormánnyal szemben kezességet vállalni. Nem fog sokáig tartani és elérkezünk egészen odáig, hogy a Bratianu kormányt teletörsé teszik mindazért, ami Europa deli, keleti és nyugati részeiben történik. Mi azt hisszük, hogy a román nép vezetőinek kötelessége ezekben az izgalmas időkben abban áll, hogy határt szabjon a valóság és a képzelődés között. Az álmokat tulságosan elárulni, a lehetőségekkel nem számolni, trázisokat puffogatni, ez sokkal jobban áll a nemzeti ügynek, mint akármi más és a nép energiáját terméketlen útra tereli. A nép vezetőinek érteniük kell ahhoz, hogy csalogók képek meg ne tévesszék őket és hogy összhangba tudják hozni a jövő aspirációit a jelen lehetőségeivel. A mi tanácsosztogatónk azonban e tekintetben ezen lehetőségektől. Orrukat a felhők között tartják és beierohannak abba a veszedelembé, hogy a talajt elvesztik a lábaik alól.*

Románia fegyveres semlegessége.

Bukarest, október 23. A konstantinápolyi „Osmanischer Lloyd” írja a következőket:

„Román diplomáciai forrásból eredő információ szerint, Románia elkészült a részleges mozgósítással és mostanra elég tekintélyes haderőt összpontosított az orosz határon. Ugyanezen forrás információja szerint, a román kormány teljességgel nem gondol arra, hogy elhagyja a jelenlegi fegyveres semlegességet. A korona és a jelenlegi kormány között teljes az egyetértés.”

Mese az orosz átvonulásról.

Bukarest. Előrebocsátva, hogy semmi fontosságot sem tulajdonítunk a dolognak, amelynek célzatossága kézenfekvő, kuriózumképpen közöljük a ma reggel Bukarestben megjelent russzofil lapok egyikének alábbi sorait:

— Bizonyos politikai körökben az a hír terjedt el, hogy Poklevszky orosz követ hétfőn este formális javaslatot terjesztett Bratianu miniszterelnök elé arra vonatkozólag, hogy Románia adja beleegyezését azon orosz csapatok átvonulására, amelyeknek az lenne a rendeltetésük, hogy együtt operáljanak a francia és angol csapatokkal a Balkánon. Megtelevel a valóságnak — írja a russzofil lap — amint azt meg is írtuk, hogy az orosz követ hétfőn este közvetlenül a minisztertanács után, tanácskozt Bratianu miniszterelnökkel. Kormánykörökben megcáfolják azt, mintha az orosz követ

valamelyes javaslatot tett volna. Tény azonban, hogy jelenleg a román kormány és a négyesszövetség között véleményváltások vannak folyamatban a balkáni események fejlődése szempontjából olyan célzattal, hogy megállapítsák, vajon milyen feltételekkel interveniálhat Románia a balkáni konfliktációban.

Bukarest. A „Moldova” írja: Románia, ma inkább, mint valaha, nem fogja megengedni, hogy területét a „szimpatikus” moszkovita hordák megsértsék. A kísérlet tehát már eleve nem sikerült. De bocsássuk előre, hogy csak egy szikra valóság is rejlett ebben a Take Jonescuék által világgá bocsátott hírben. Mi célja volna az orosz hadseregnek a Balkánon? Ha az oroszok 5—600.000 jól kiképzett és felszerelt fölösleges katona fölött rendelkeznének, a legokosabban tennék, ha azzal a keleti fronton mérnének csapást ellensikre. Hiszen Bulgáriában is rövidesen ismét szembe találnák magukat azzal a német hadsereggel, amely elől a Balkánra szeretnének menekülni... De mondjuk meg az igazat.

Ha Oroszország valóban ténne ilyen kísérletet, csak Angliát utánozná, amely hasonló módon járt el Görögországgal szemben, a melyet azzal fenyegetett meg, hogy vagy segíti Szerbiát, vagy Belgium sorsára juttatja.

Alapjában véve úgy Anglia, mint Oroszország kénytelenek ilyen intézkedések megkísérlésére, mert nincs felesleges 100 000 emberük sem, hogy a szövetséges Szerbia segítségére menjenek és így csak a semleges államok segítségére támaszkodhatnak.

Ha a megvert Angliának áldozni való emberanyaga volna, akkor ezt Montenegrón át is beállíthatná Szerbiába és nem kellene csapatait Görögországon át küldenie. Ha pedig Oroszország Bulgáriát akarná megtámadni, csapatait összpontosíthatná a Fekete-tenger partjain, amelyek uralma után annyira vágyakozik és nem kellene azokat okvetlenül Románia türelmes földjén át irányítania.

Aranylopás a román pénzügyminisztériumban.

Bukarest. A román pénzügyminisztériumban nagyobb mérvű lopásra jöttek rá. A vámügyek adminisztratív igazgatójának hivatalos helyiségében levő vasszekrényből elloptak négy zsák aranyat hetvenezer lei összében. A lopással Argintaru Averene hivatalnokot gyanúsítják, akit le is tartóztattak.

A román királyné utazása.

Mária román királyné szerdán este Bukarestből Szinaába érkezett Lahovary udvarhölgy és Baliff ezredes királyi hadsegéd társaságában. A vasuti állomáson Veró polgármester üdvözölte a királynét, aki kíséretével együtt autómobilon ment a Palisor kastélyba. A királyné vasárnap estig marad Szinaában, amikor visszautazik Bukarestbe.

Új torpedó.

Bukarest, október 23. Galatzban ezidőszerint egy új torpedóval kísérleteznek, melynek feltalálói román tengerésztisztek. Ezeknek a kísérleteknek állítólag kitűnő eredményei voltak. Az új torpedó erő, távolság, konvulzió és kezelhetőség dolgában minden kívánalomnak megfelelnek.

Még vár csalódás az entente-ra a Balkánon.

Bukarest október 23. A „Petit Parisien” és a párisi „Journal” aggodalommal állapítják meg, hogy Görögország elfordul az entente-től, ami azonban — írják — nem az első, nem is utolsó csalódásunk.

Bukarest. A Moldovában olvassuk: Ugy látszik, igaz, hogy a négyesszövetség képviselői Athénben a következő deklarációt tették:

— Ha a török kormány fenntartja tiltakozását, Franciaország és Anglia vissza fogják vonni a Szalonikiben partra szállított csapatokat, amelyeknek létszáma mintegy 25 ezer emberre tehető. Anglia, amelynek lelkiismeretét a balkáni csinyok terhelik, ma már borzalommal ébredt arra a tudatra, hogy úgy diplomáciailag, mint katonailag vereséget szenvedett.

Bratianu és Szerbia.

Milanó. A Corriere della Sera bukaresti tudósítója táviratozza a lapjának:

Take Jonescunak és Filipescu Miklósnak, akik felkeresték Bratianu miniszterelnököt, hogy a szorongatott Szerbiát Románia ne hagyja magára és azonnal lépjen akcióba, a miniszterelnök ezt válaszolta:

— A román kormány éber figyelemmel és nyitott szemmel nézi az események fejlődését, minden percben készen arra, hogy szavát felemelje, ha az ország presztízse és az ország érdekei ezt követelni fogják.

Miért semleges Románia.

Lugano. Bukarestből jelentik a Corriere della Serának: A román intervencionisták körében a kormánynak azt az elhatározását, hogy semlegességét megőrzi, három okra vezetik vissza: a király személyes érzelmére, amely ellentétben minden akciót a központi hatalmak ellen, a németektől való féltelmeire, harmadszor pedig egy Berlinnel való külön megállapodásra.

Románia csatlakozása a központi hatalmakhoz.

Berlin. A párisi politikai körökben attól félnek, hogy a bolgár és osztrák, magyar, német csapatok egyesülése Romániát a központi hatalmak karjaiba kergeti.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat, avagy a lakhelyváltást mindenkor a kiadóhivatallal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkihordónál, vagy pénzbeszedőnél leadott címváltozások elkésve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

Szerbián csak a kapituláció segíthet.

— Csak Albánián át érintkezhetik Szerbia a világgal. — Súlyos támadások a Karpatok felől. — Görögország ellenségként kezeli a franciákat és angolokat. —

— Távirati tudósítás. —

Genf—Szófia—Athén, október 23.

Szerbia népe a királyi ház ellen.

Genf. A svájci lapok jelentik: A szerb újságok Nisben már nem jelennek meg. A Montenegróba menekült szerbek azt beszélik, hogy kelet és észak Szerbia lakossága között leirhatatlan kétségbeesés uralkodik, mely nem riad már vissza attól sem, hogy a királyi ház ellen a legsúlyosabb támadásokat tegye. A párisi lapok szintén tele vannak a legkétségbeejtőbb hírekkel, melyek többek között arról szólnak, hogy a szerbek emberekben és hadianyagban a legborzasztóbb veszteségeket szenvedték. A Matinnak Nisből azt jelentik, hogy a veszteségek utánpótlását Szalonikiben és Kragujevácon keresztül beszüntették, mert az ellenséges csapatok Oszterblát már teljesen körülfarták. Az entente segítsége már elkészült.

Köprülün túl nagy csata folyik.

Rotterdam. Athénből jelentik: Szalonikii híradás szerint nagy csata folyik a szerbek és a bolgárok között Köprülün (Veles) túl, a melyben a török lovasság is részt vesz. A bolgárok megerősítik a Rodope-hegyek szorosait. Északról csapatosan érkeznek a menekülők Monastirba.

A makedóniai harcok.

Milanó. A Corriere della Sera jelenti Athénből: A szalonikii—üszkői vasútvonal védelmét 20 000 francia katonából álló divízió vette át. Athénba érkező jelentések szerint egész Makedóniában a harcok egységes csatává fejlődtek és nagyobb méreteket és jelentőséget öltenek. A visszavonult szerbek erős francia és angol segítséget kaptak, hogy megvethessék lábukat a második védelmi vonalon. Sok szerb csapat Görög-Makedóniába menekült. Szaloniki és Pétrics között a bolgárok két divíziót és erős tüzérséget állítottak fel.

Szerbia körülzárása.

Üszküb és Kumanovo elfoglalásával a szerb tőerőt tökéletesen elvágták a déli kisebb hadseregtől és az entente segédsapataitól a bolgárok. Az egész szerb nemzet minden erőfeszítésével és csaknem összes katonai erejével az északi fronton küzd és ezt a haderőt a déli frontjától a bolgár csapatok majdnem teljesen elvágták. Szerbia a külvilággal csupán Montenegrón és Albánián át érintkezhetne még, ennek azonban nem sok hasznát vennie. Utak és vasutak nem vezetnek sem Albánián, sem Montenegrón át. A visszavonulás számára a szerbek mögött tehát csupán ez a kétségbeejtő terep áll. Szerbia helyzete röviden szólva reménytelen, mert belátható időn belül nem számíthat a Szalonikiből érkező segítségre. Ezzelien mód kínálkozik még arra, hogy a szerbekben segítsenek. Ez pedig abban állna, hogy Alessioban, Durazzóban és Valonában erős olasz csapatokat kellene partraszállítani és Montenegrón, valamint Albánián át Szerbiába küldeni. Erre a példátlanul nehéz és körülményes operációra azonban még kilátás sincsen. Olaszország határozottan kijelentette,

hogy nem hajlandó a segítségre. Szerbia tehát tökéletesen izolálva van. Ha a szerb kormány nem számít csodákra, ami a jelen körülmények között szintén kizárt dolog, képtelen helyzetén csakis kapitulációval segíthet.

Mikor a bolgárok néhány nappal ezelőtt Vranját megszállították, a szövetséges entente csapatok számára a szalonikii—üszküb—mitrovicai vonal nyitva állott legalább. Azonban Üszküb és Szaloniki között elragadták Velez állomást. Ilyenformán most már a mitrovicai összeköttetés is elveszett és a vasútvonalat dél felől is erősen fenyegetik a bolgár csapatok, amennyiben Valandovonál már elérték a Verdár völgyében haladó síneket. A Szalonikiben partraszállított franciák és angolok tehát csak Geggeliig, vagyis Szerbia déli határáig tolhatják előre csapatukat, Szerbiában pedig egy lépést sem tehetnek előre vasúton. A szövetségesek a rettenetes valóság előtt állanak, hogy nem segíthetnek Szerbián. Megpróbálhatják ugyan az összeköttetést véres küzdelem árán újból helyreállítani, de ez, tekintettel a bolgár csapatok hősiességére és a terepen való tökéletes otthonosságára, egészen sikertelen erőfeszítés lenne. Vigasztalan és kilátástalan ennek az expedíciós csapatnak a sorsa. Ha mindezeket a körülményeket figyelembe vesszük, nyugodtan állapíthatjuk meg, hogy ez egyszer Szerbia sorsa tényleg be fog teljesedni.

Szerbia kétségbeejtő helyzete.

Berlin. Egy lausannei orvos, aki a legutóbbi időkig a szerb vöröskeresztinél többnyire Nisben teljesített szolgálatot és aki betegsége miatt visszatért Svájcba, a Kreuzzeitung tudósítójának a következőket mondotta: Az utóbbi időben kellemetlen volt az élet Nisben. Gyakran történt összeütközés a folizgatott nép és a külföldiek között. A négyesszövetség képviselőinek sok inzultust el kellett türelnie és csak katonai tizedekkel merték elhagyni lakásukat. Senki sem tudja, hol tartózkodik Péter király. Allítólag kragujeváci birtokán időzik, de sokan azt állítják, hogy utban van Dél-Olaszországba. A népakarat tulajdonképpen ura még mindig Pasics miniszterelnök és Putnik vajda, aki a hadsereg korlátlan bizalmát élvezi. A Nisben élő külföldieknek az volt a véleménye, hogy a négyesszövetség sem hozhat Szerbiába akkora segítséget, amely a központi hatalmak eddig szerzett előnyeit ki tudná egyenliteni. Kétségtelen hogy a központi hatalmak szerbiai hadjárata rövid ideig tartó epizód és a bolgárok segítségével csakhamar elérik céljukat: a szabad utat Törökországba.

Visszaküldött bolgár rendjelek.

Páris. Orleansi Fülöp herceg nyílt levelet intéz Ferdinánd bolgár királyhoz, melyben bejelenti, hogy miután Ferdinánd király megtagadta származását és csatlakozott a franciák legvéresebb ellenségéhez, visszaküldi neki a bolgár rendjeleket.

Ellenséget lát Görögország az entente csapataiban.

Budapest. A Pester Lloyd haditudósítója jelenti Szalonikiből: Az angol és a francia katonaságot a lakosság egészen úgy kezeli, mint az ellenséget. A görög katonai hatóságok is veszélyeztetve látják a görög csapatok ellátását és kénytelenek különböző áru-

kat az entente csapatok elől nagy mennyiségben rekvirálni. A francia csapatokból igen sokan elhagyták zászlójukat.

Tarthatatlan az entente helyzete a Balkánon.

Amsterdam. Az entente-barát Telegrafnak jelentik Szalonikiból: Ma érkezett ide az első angol és francia sebességszállítmány. Az entente csapatok helyzete naponta tarthatatlanabb lesz. A görög hadügyminiszteriumban nagy izgalom uralkodik.

Sikertelen kísérlet a száztizpercentes pótdó leplezésére.

(A tanács őszintén bevallja a nagy deficitet. — Egy összegben utalják ki a tisztviselők hadi előlegét.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

Két igen érdekes pénzügyi kérdést kellett ma a tanácsnak eldöntenie. Az egyikben a póz és a sziv készült összetűközni, a másik kérdés, amely ridegebb de annál súlyosabb, egyedül a polgárság zsebét érinti, de ezt aztán annál alaposabban.

A városi tisztviselők közül huszan fordultak egy igen méltányos és jogos beadvánnyal a városhoz, amelyben megmagyarázzák, hogy úgy járt el velük a törvényhatóság, mint azzal a gazdával sz uristen, aki egy hosszú szárazság után leereszkedett felhőszakadásra így kiáltott fel: *adtál uram esőt, de nincs köszönet benne.* A közgyűlés is adott hadi előlegét a rettentő drágasággal küzdő hivatalnok karnak, de úgy elporcizta, úgy elaprózta tiz felé, hogy egy-egy hónapra alig jut valami. Most lenne az ideje, hogy téli szükségletekről gondoskodjanak, de van is, nincs is pénz. Azt kérik, hogy a tanács javasolja a közgyűlésnek, folyósítsa egy összegben a megszavazott előlegét.

A tisztviselői karban az a vélemény él, hogy *Kilényi János* főszámvevő, eszméje volt az előleg elaprózása és ezért a főszámvevő most a kérvénnyel kapcsolatos előterjesztésében tiltakozik eme vád ellen, sőt ő pártolja legmelegebben a kérelem teljesítését. A részletek nem segítettek a helyzeten és a városi pénztárba bőven folynak be az adók, a vízvezetési alap is elég gazdag, úgy, hogy pénzügyi szempontból semmi akadály nem lehet.

A tanács, noha rendkívül szigorú praxist fejlesztett ki eddig a hadi előlegek ügyében, pártolólág terjeszti be a rendkívül méltányos kérést a törvényhatósághoz, amely bizonyára teljesíti is. Miniszteri jóváhagyás nem szükséges, mert a kormányhatóság a kiutalható előleg összegét jóvá hagyta és a közgyűlés szuverénül megváltoztathatja azt a határozatot, amelylyel a részletes előleget utalványozta.

A sziv győzött.

Nehezebb probléma azonban, hogy az 1916. évi költségvetésben mekkora legyen a pótdó, illetve mennyivel emeljék az ideit?

A városi hadi kiadásai ijesztő mértékben szaporodnak és például csak beszállásolásokra százezer koronánál többet fizetett ki. Ha a háboru még sokáig tart, akkor ez a tétel maga is igen magasra rugtatja a pótdókat. A főszámvevő azt kéri a tanácstól, hogy tanulmányozza behatóan ezt a kérdést, mert nem bizonyos, hogy a város ilyen óriási méretű terhet viselni

tartozik. A tanács több törvényhatóságnál érdeklődik, mit tettek eme kiadások eszköztetésére és áthárítására. A tanács tudniillik el akarja kerülni azt, hogy a lakosságot terhelje a beszállásolással és ezért helyezi el a tiszteket szállodába, de ez oly költséges, hogy valami változtatást okvetlen kell eszközölni.

Igy fest csak ez az egy tétel. Már most arra kér utasítást a főszámvevő, vajon az összes háborus kiadásokat beállítsa-e a jövő évi költségvetésbe és feltüntesse-e a megcsappant kiadásokat, vagy pedig kölcsönről gondoskodik-e, amelyet aztán több évre lehet elosztani. Azaz magyarul szólva a költségvetés legyen őszinte és vallja be, hogy százpercentnél jóval magasabb lesz a pótdó, vagy pedig főszámvevői számtani tudománnyal a deficit leplezésére kifejtött lázas tevékenység azt a látzatot keltsse, mintha felesleg lenne.

A tanács nagyot nézett erre a merész vállalkozásra és tekintve a tekintendőket, azt mondotta, hogy a deficit fedezéséről majd gondoskodik, ha látja a költségvetést, de a főszámvevő csak készítsen a törvények követelményeinek megfelelő előirányzato.

Negyedmilliót jegyez Arad megye a harmadik hadikölcsönre.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

Aradvármegye állandó választmánya ma délelőtt *Dálnoki Nagy Lajos* dr. alispán elnöklése alatt ülést tartott, melyen a megye hétfői törvényhatósági közgyűlésének tárgysorozatát készítette elő.

Aradvármegye közönsége által a Muraközy alaptól létesített hadapród iskolai és Ludovika akadémiai alapítványi helyek betöltésére *Karacsony Györgyöt* és *Szathmáry Gézá*t ajánlották.

Az ellenség által elpusztított kárpáti falvak újjáépítésére az alispán előterjesztése alapján a választmány ötezer korona megajánlását javasolta a közgyűlésnek.

Ujpanát község az elpusztított felvidéki falvak újjáépítésére 1500 koronát és Almászegres község 2000 koronát szavazott meg. A választmány a községek határozatait a közgyűlés elé terjeszti jóváhagyás céljából.

(A megyei alkalmazottak segélye.)

Schill József referálta a választmánynak, hogy a belügyminiszter a vármegyei alkalmazottak részére rendkívüli segélyezés címén 7650 koronát utalt ki. Ez a pénz a megye nyolcvanegy alkalmazottja között osztandó szét. A segélyt nem a fizetésekhez mérten osztották el, hanem úgy, hogy *akinek kisebb fizetésük van és így jobban rá vannak utalva a segélyezésekre, azok többet kapnak.* Így felvették a segélyezendő közzé elsősorban a megye szolgáit és díjnokait, akik egyenkint nyolcvan koronát fognak kapni. Az írások százhoz, százötven, százhatvan koronát kapnak és végül két tisztviselő kétszáz koronát fog kapni. Indítványozta a főjegyző, hogy a választmány javasolja a közgyűlésnek, hogy mondjon a segélyért köszönetet a miniszternek, és mutasson egyúttal rá a törvényhatóság arra, hogy a mostani körülmények között ez a csekély és lényegtelen segélyezés nem elégséges arra, hogy a tisztviselői kar a nélkülözésektől megmentessék. A főjegyző arra kéri a választmányt, hogy tegyen előterjesztést a miniszternek egy rendszeres hadi pótlék megállapítására és mondja ki a közgyűlés, hogy reméli, hogy a kormány segíteni fog a megye összes alkalmazottain. Egyúttal mondja ki a közgyűlés, ha a kormány nem tudna segíteni a megye alkalmazottain, akkor utasítsa a megye alispánját, hogy kutasssa fel a jövő évi forrásokat és azzal biztosítsa a törvényhatóság az alkalmazottainak megélhetését. A választmány a főjegyző előterjesztését magáévá tette.

Az alispán előterjesztést tett a törvényhatósági közgyűlésnek a báró *Bohus Zsigmond* féle alapítvány alapító levelének módosítása tárgyában. Az alapítvány ugyanis az mondja, hogy a huszezer koronás alapítvány jövedelméből évenként két szegénysorsu tanuló nyerjen segély. Az alapítvány letétele óta az alapítvány összege harmincezer koronára szaporodott, s ezért ennek jövedelme is megnagyobbodott, mondja ki ezért a közgyűlés, hogy a hánysszor négysszáz korona kitelik ebből a jövedelemből annyi szegénysorsu tanuló segélyezzen az alapítvány. A választmány a javaslatot elfogadta.

(250.000 korona a harmadik hadikölcsönre.)

Az állandó választmány *Schill József* főjegyző javaslatára előterjeszti a közgyűlésnek, hogy a megye a harmadik hadikölcsönre kétszázötvenezer koronát jegyezzen. Ezzel a törvényhatóság hadikölcsön jegyzése nyolcszáz ezer koronára szaporodott.

(Nem egyesítik Kisjenő-Erdőhegyet.)

Kisjenő község kérelmet adott be azért, hogy a szomszédságában levő Erdőhegy községgel a megye törvényhatósági bizottsága köziragatásilag egyesítse. Kisjenő község azt hozza kérelme teljesítésének pártolására, hogy a két község össze van építve, a két község lakosságának határozott óhaja az egyesítés, az egyik községben véletlenül most a jegyzői állás van fűrésedésben, míg a másik községben a segédjegyzői állás áll betöltés előtt. *Boros Iván* t. b. főjegyző, aki az ügyet referálja, azt indítványozza, hogy a választmány a kérelem elutasítását hozza javaslatba a közgyűlésnek, mert Kisjenő község előjáróságában a viszonyok annyira ziláltak, hogy nem mehet rendesen semmisen keresztül rajta, míg Erdőhegy községnél a dolog éppen ellenkezőleg áll. Másrészt Erdőhegy lakossága és előjárósága minden erejével tiltakozik az egyesítés ellen. A jómédu, tiszta, rendez községnek mindenképpen megártana az egyesítés. És végül a két községet természetes határ választja teljesen szét egymástól. A tárgyhöz többen hozzászóltak. *Kintzig János* helyeslő hozzászólása után a választmány az előadó javaslatát fogadta el.

Ezután *Meiszner Ernő* gazdasági felügyelő beterjesztette az állandó választmánynak a megye lakosságának gabonával való ellátásáról a törvényhatósághoz intézett jelentését, mely így szól:

— A belügyminiszter a megye lakosságának gabonával és liszttel való ellátását, mint a múltban is a törvényhatóság hatáskörébe utalta. Ebből kifolyólag a vármegye alispánja elrendelte, hogy az ellátatlan lakosság irassék össze és részükre a gabona mennyisége állapítassék meg. Az összeírás megtörtént és kitűnt, hogy a vármegye területén százezer ellátatlan egység van, akiknek ez évi gabona szükséglete hatvan ezer métermázsza gabona. A gabona beszerzéséhez a belügyminisztertől vásárlási engedély elnyerése volt szükséges, és az alispánnak a miniszterrel történt személyes tárgyalása során sikerült ezt megkapnia, sőt a miniszter előjegyzett a megye részére huszonöt ezer métermázsza szemes tengerit is, miután a hegyvidéki községek lakossága a normális viszonyok között is tengerivel táplálkozik. A vármegye ellátatlan lakosságának szükségletei ilyen módon fedezve lesz.

A gazdasági felügyelőség felhívta a községeket, hogy tegyenek jelentést arról, hogy a gabonát milyen módon szerezték be. A befolyt jelentések szerint a községek mintegy hatezer métermázszt maguk, míg ötvennégyezer métermázsza gabonát megbizottak utján, malomokkal, szövetkezetekkel és uradalomokkal kötött szerződések alapján biztosítottak maguknak. Az ellátás szempontjából ez utóbbi megoldás a legmegfelelőbb, mert a községeknek nem kellett gondoskodni a szükséges pénzről és megszabadultak a gabona beszerzésével és kezelésével járó gondoktól. Ezen községekben az előjáróságoknak csak az lesz a feladatuk, hogy a megszabott mennyiségen belüli utalványokat adjanak ki, ahhoz a szövetkezetekhez, malomhoz vagy uradalomhoz, a melyhez leszerződtek. Ez pedig készpénz befizetés mellett kiadják a gabonát, illetőleg a lisztet. Azokban a községekben, a melyek maguk szerezték be a gabonát, természetesen a község előjáróságára hárul az a feladat, hogy a gabonát kimérjék a

fogyasztóknak. A kiszolgáltatás ezekben a községekben is készpénzfizetés ellenében fog történni. A gabona beszerzésére több községek nem volt rendelkezésre álló pénze. A bajon a megye alispánja úgy segített, hogy ezen községek részére az Aradi Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál folyószámlát nyitott. Így ezek a községek körülbelül 2,300 korona hitelt vettek igénybe. Ezen kívül az alispán tíz vagon gabonát szerzett be, melyet csak abban az esetben használnak fel, ha erre szükség lenne.

A választmány a gazdasági felügyelő jelentését helyeslőleg tudomású vette a ezután az ülés véget ért.

H I R E K. — LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Amsterdam. Az angol király manifesztumot intézett a néphez, melyben megelégedését fejezi ki az eddigi áldozatokért. Kéri, hogy az áldozatokkal továbbra is támogassák Angliát, mert a háború vége még nincs kilátásban. Még több emberre van szükség, hogy az angolok győzzenek. Felkéri a népet, hogy önként jelentkezzenek a háborúba.

Berlin. A Lokalanzeiger jelenti Rotterdamból azt a hitelesen megerősített hírt, hogy a görögök visszautasították az angolok ajánlatát Cyprus szigetét illetőleg, ami az entente hantropolitát Görögország ellen még jobban kiélelt. Zaimisz azt az álláspontot foglalta el, hogy Görögországnak, mint önálló államnak jogában áll a fegyveres semlegesség politikáját fűzni. Az entente azt követelte, hogy a szerb szerződésnek tegyenek eleget, amivel szemben kötelezte magát arra, hogy az osztrák-magyar, német és bolgár csapatokat távol tartja Görögország határaitól. Zaimisz ezt kereken elutasította. Ezután az entente a görög hadsereg demobilizálását követelte, miután a partra szállt szövetséges csapatok így Görögország kényének-kedvének vannak kiszolgáltatva. Ezt a kérést sem teljesítette Zaimisz. A tárgyalások egyébként még folynak.

Páris. Az Havas-ügynökség jelenti, hogy nagyszámú francia csapat elhagyta Szalonikit, hogy a szerb frontra induljanak.

Szofia. Az összes szerb dunai kikötők a bolgárok kezében vannak, úgy, hogy Szerbiába a romániai behozatal lehetetlen. Az osztrák-magyar és német csapatok eddig negyven kilométernyire hatoltak be Szerbia belsejébe. Monasztirt a szerbek kiürítették. Az angol flotta Dedeagacs előtt négy sorhajóból, négy pánfélősből és hat torpedónaszádból áll. Görögország Szaloniki környékén százhatvanezer embert koncentrált.

Bukarest. A kabinet reorganizációja csak napok kérdése. Beavatott forrás szerint Marghilloman, Carp és Majorescu belépése a kabinetbe több mint bizonyos. A király és Bratianu napok óta tanácskoznak a három, kifejezetten entente ellenes politikussal.

Csarnovic. Az oroszok a besszarábiai fronton tegnap délután négy órakor heves tüzérségi előkészítés után támadtak. Összes kísérleteik meghiusultak és nagy veszteségek után éjjel tizenegy órakor beszüntették a támadást.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az entente hadsereg egyidejűleg az összes frontokon a rendelkezésre álló összes erővel egyetlen nagy, döntő fontosságú ütközetbe bocsátkozott: Szerbiában az egész vonalon a Drina és Szávától a Dunamentén a Vardár és Timokig, az olasz határon és Wolhyniában. Az isonzói ütközet az eddigi nagy olasz vereségek után elérte tetőpontját. Nem hihető, hogy az olaszok legsúlyosabb veszteségeik után csak lokális sikereket is el tudnának érni. Wolhyniában az oroszok azt a taktikát követték, hogy vonalainkat éjjel-nappal folytonos rohamokkal támadták heves tüzérségi tűz kíséretében. Ducára számbeli kisebbségüknek, a szövetséges csapatok fölényé most is érvényesült, az oroszok a helyi előnyüket nemcsak, hogy kibővíteni, de még megtartani sem tudták. A szerb offenzíva feltartóztatlanul halad előre.

Frigyes főherceg tábornagy hadseregszereposnokok október 21-én rövid tartózkodásra délkeleti frontunkra utazott. Szíve vágya volt a hadvezérnek, hogy meglátogassa a Száva és a Duna mellett fekvő ama helyeket, amelyek büszke emlékeit viselik a legutóbbi napok katonai és politikai tekintetében egyik legnevezetesebb eseménynek, a legnagyobb folyamátkezésnek, amelyet a haditörténet egyáltalában ismer. A főherceg volt Balgrádban és az Avallahegyen is.

Budapest. A király Hadfiy Imre altábornagynak a hadiékülményes másodosztályú katonai érdemkeresztet adományozta.

Rotterdam. A német császár táviratban értesítette a spanyol királyt, hogy intervenciójának megteleitően néhány határa itélt beiga előkelőségnek megkegyelmezett.

A Benoid-gyár megváltoztatott mérlege.

Kártérítési per a volt igazgatók ellen.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

Már többször megemlékeztünk arról a keresetről, amelyet Budde és Geöbhe berlini cég indított az aradi Benoid-gyári részvénytársaság, illetőleg annak igazgatói, Sármezey Endre és társai Ráday Gedeon gróf, Széchenyi Viktor gróf és Paikert Henrik ellen.

Egy hónappal, mielőtt a Benoid-gyár összeomlása megtörtént volna, az iparvállalat akkori igazgatója Berlinben járt, ahol a Budde és Geöbhe müncheni cégtől mintegy negyvenszer korona értékű, melegítő-test (radiator) gyártására alkalmas gépeket rendelt. Az igazgató felmutatta a berlini cégnek az aradi gyár legutolsó mérlegét, amely tekintélyes nyereséget tüntetett fel a bevételéből, hogy a vételár egy része, 19,000 korona fejében, Benoid-részvényeket vegyenek át.

A véletlen úgy hozta magával, hogy alig hogy a gépek megérkeztek, a gyár fizetőkép-telensége már is kiderült, azonban a szállított áru már a csődtömegbe került s ott polom pénzért, mint ócskavasat árverezték el. A berlini cég előbb a tömegben akarta behajtani 19,000 korona követelését, de ez nem sikerült, miután a bíróság megállapította, hogy nem hitelezője, hanem részvényese a csődbe jutott társaságnak. Erre polgári pert indított a gyár igazgatói ellen azt vitatva, hogy az előbb terjesztett mérleg a valóságnak meg nem felelő adatokat tartalmazott s csak a mérleg bemutatásával bírta őt rá az egykori vezérigazgató, hogy részvényeket jegyezzen. A kereskedelmi törvény intézkedési szerint azonban az igazgatóknak kell a mérleget ellenőrizni, a mérleg meghamisítása csak úgy vált lehetővé, hogy az igazgatók elmulasztották a köteles gondosságot s így a berlini cég kárértékük felelősek. A perbe vont igazgatók ezzel szemben azzal védekeztek, hogy a mérleg megváltoztatása

olyan természetű volt, hogy még a kellő szak tudású egyének is csak a legnagyobb elővigyázatossággal alkalmazásával jöhettek rá erre. Az aradi törvényszék polgári tanácsa ma tárgyalta az ügyet s hosszas tanácskozás után úgy döntött, hogy a felperest keresetével elutasította.

Nem mindig kihágás

a maximális ár fellépése.

(A belügyminiszter biztat ad el telefonon a városnak. — A város megmarad árdrágítónak.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 23.

A belügyminiszter a szegediak küldöttsége előtt már nyilatkozott a közéletmezés legégetőbb bajainak gyógyításáról. Beismerte, hogy a gabona, a hüvelyes nem jön a piacra, a többi élelmicikknek olvan az uzsora, mint a betonfedezék. 42-es bomba kell ellene és a miniszter maximálást és rekvirálást helyez kilátásba. Erzi, hogy ez édes keveset fog használni és ezért sietett megjegyezni, hogyha ezek után se jönne elő az ár, a kormány az eladás kényszerének életbeléptetéséhez folyamodik. Ezt kívánja Arad az ismeretes közéleti határozatában és ezen kell kezdeni, ha a kormány komolyan akar a türethetetlen helyzetet segíteni. A miniszter látbatja, hogy a háború minisztere, a hadügy- és honvédelemügyi kártársai a polgárok minden erejének megfeszítését követelik, mert tudják, hogy másképp háborút megnyerni nem lehet. Tehát neki is a legradikálisabb eszközöz kell nyulnia, ha a belső háborút, az ellenségeinkkel cimboráló árdrágítók és uzsorások offenzíváját vissza akarja verni. Ellentámadás kell id, nem pedig lanyha defenzíva.

Hogy mannyire egész más irányba kell terelődnie a közéletmezési politikának, annak maga a belügyminiszter adta meg klasszikus bizonyosságát. Az őrleési rendelettel megparancsolt kiörlési arány következtében alig van kenyér liszt már most az országban, míg a fehér lisztbe beleulnak az emberek. Ma délelőtt letelefonált a miniszter Varjassy Lajos polgármesternek, hogy az aradi malmoknál Aradvármegyének van 18 vagon fehér lisztje, vegye át a város, mert különben máshová küldeti. A polgármester megemlített, hogy a rozsa kiörlési rendelet az oka, amit a miniszteriumban beláttak, de megváltoztatni nem tudják „a súlyos következmények miatt”. A város átvette a lisztet. Ugyanakkor tárgyalta a pékek felajdulását a fehér liszt többsége miatt, de még sem meri megengedni, hogy fehér kenyeret süssenek, mert fél a visszaélésektől és a barna kenyér megdrágításától. Utasította az élelmezési bizottságot, hogy foglalkozzék azzal a kérdéssel, ne vegye-e át a város a pékek fehér lisztjét és ne raktározza-e be?

Nemcsak a buza, hanem a hüvelyesek is elrajtöznek és nem jönnek a piacra. A város egy vagon babot akar venni, de nem meri, mert 52 fillért kérnek érte és ha 56 fillért adná, esetleg becsuknák a tanácsot a maximális ár, a 44 fillér fellépése miatt. A babra nagy szükség van, meg is rendeltek és a tanács úgy határozott, hogy az árat majd később állapítja meg, de úgy, hogy a város ráfizet. A miniszteriumban is ismerik a helyzetet, tudják, hogy ez azért van, mert Ausztriában magasabbra szabták a hüvelyesek árát. Erősz nyitlan meg is mondják a miniszteriumban, hogy ha a helyi hatóságok a viszonyokat ismerve nem találják kihágásnak a bab maximális árának túllétesését, az az ő dolguk, a legfelsőbb hatóság ebbe nem avatkozik bele.

A tanács ma újból kimondotta, hogy kenyér kivételre nem ad senkinek sem engedélyt és a sütők helyzetét még azzal is megőrszítik, hogy miután a miniszter nem engedélyezi nekik az idageu törvényhatóság területén való gabona vásárlást, a város a maga lisztjéből sem ad nekik, mert a tanácsuk is szüksége van a kenyérlisztra.

A tanács nemcsak a pékekkel, de minden aradi polgárral szemben is rideg és könyörtelen volt, mert kimondotta, hogy nem teszi előcsöbű a liszt, az árszabásnál felszámít min-

den kiadást és a helyett, hogy az egész közönségre osztaná el a közlelmezés esetleges deficitjét, a legszegényebb néposztály élelmiszereit suttja. Pedig az élelmezési fizetek eddig is hajtottak hasznót, már ki is akar a kincstár róni rájuk hatvan korona adót.

A tanács megállapította, hogy a rizs kilóját két korona 30 fillérért, a hagymát 84 fillérért, a Milka-zeirt hat koronáért árusítja. A Széchenyi utcai üzletben is kapható ezentul mintentele élelmiszert.

— A főkanitány az élelmiszerezsúrosások ellen. Greén Nándor főkapitány a még mindig változatosan mutató élelmiszerezsúra csökkentése és megfékezése érdekében a következő hirdetménybe fordul a közönséghez: — A közszükségletek kielégítésére és a közlelmezés rendjének az üzérkedés hátrányaitól való megóvása érdekében felhívom a város közönségét, hogy a hatóság azon eljárását, mellyel az árusorát, illetve a hatósági áraknak túllépését teljes erejével üldözi, — állandó és folytonos támogatásával elősegítse. Az áruszóra halgatolazos eltérésével ugyanis mérhetetlen nagy kárt szenvednek mindazok a nagy érdekek is, amelyek ahoz fűződnek, hogy a háború által tereztett bonyolultabb helyzetet egyesek jogosulatlan előnyök szerzésére ki ne aknázhassák. A belügyminiszter október 4 én kelt rendelete szigoruan utasítja a rendőrhatalóságokat, hogy a kinyomozott esetekben elriasztó példát állítsanak a hazafiatalan elemek elé, a kik a mostani történelmi időkben sem átalják önös érdekeiket a közcélok fölé helyezni. Hazafias kötelessége tehát a közönségnek, hogy a hatóságot az áruszúrosások kinyomozásában támogassa, de ettől eltekintve a közreműködéssel saját érdeket is szolgálja. Ne hagyja magát a közönség befolyásoltatni attól az aggálytól, hogy ilyenformán az áru megszerzethetőségét elveszik, mert ha az illető árusok látják, hogy kísérleteik megbiusulnak, sőt büntetésnek teszik ki magukat, némi visszatartási törekvés után végre is kénytelenek lesznek cikkeiket piacra vinni, nem is szólva arról, hogy komoly szükség esetén a kormány megtudja találni a módját annak, hogy az üzérkedés által visszatartott készletek a közfogyasztástól elvonhatók ne legyenek. Felhívni kívánom a közönség figyelmét még arra is, hogy a hatósági árak magasabb áraknak nemcsak a követelése de a megadása, sőt minden e tekintetben való közreműködés is kihágás s amazzal minden tekintetben és teljesen egyenlő elbírálás alá esik.

— Kolerában elpusztult család. Az Aradmegye határához közel fekvő Nagylak községben néhány nap óta több koleragyanus megbetegedés történt. Az első gyanus esetet a virágzó község egyik külsőbb részében: az ugynevezett Buzsákon konstatálták. Miután az első megbetegedést még több is követte és valamennyi a község buzszaki részében: Szilágyi nagylaki fűszolgaóiró úgy intézkedett, hogy a fertőzöttnek látszó Buzsákokat zárják el. Az elzárt területen, a honnan nem bocszának senkit se ki, se be orvosokon kívül ezideig már pár halálozás is történt. A legtragikusabb eset tegnap fordult elő, a mikor egyetlen egy nap lefolyása alatt egész család esetét áldozatul a betegségnek: apa, anya és egyetlen gyermekük halt el huszonnégy óra leforgása alatt. A hatóságok erélyes intézkedéseket tettek és hihető, hogy a betegséget sikerül Buzsák területére korlátozni.

— Száz mozljegy a sebestitt katonáknak. A hozzánk beküldött tíz koronáért száz darab mozljegyet vásároltunk a sebestitt katonák részére, amelyből harminc darabot a Fischer Éliz, huszonöt darabot a Weitzer János-utcai, huszonöt darabot a Hasszinger-utcai és husz darabot a polgári leányiskolai hadikórházaknak adtunk át.

— Elveszett katonafényképek. A Baross-parkban néhány nap előtt elveszett egy zseb-árcs, amelyben öt fénykép volt. A fényképek közül három az elvesztő katonáit ábrázolta és miután a három fiu közül kettő hadifogságban van, fényképek különösen becses emlék. A fényképek megtalálóját arra kéri, hogy a társában levő névjegyen adott címre juttassa el jutalom ellenében a képeket.

— Ajánlat a hadseregnek. Egyik katonai parancsnoksághoz az alábbi ajánlat érkezett:

„A következőket ajánlom a hadseregnek és kérem sürgősen beszerezni:

1. Több évre való munióit.
2. A legénység részére kitűnő téli ruhát.
3. A katonaságnak jó meleg, szegezett bakancsot.
4. A lovasság számára kipróbált katonai lovakat.
5. A trénnak hetenként 1000 darab bizott marhát, több waggon kiváló burgonyát és egyéb élelmezési cikket.”

A hadtestparancsnokság felszólította az illetőt, hogy tegyen árajánlatot, mert ezt kifejejtette a levélből. Ezen megkeresésre a szóban levő ur a következő levelet küldte válaszul:

„Nagyságos tábornok ur!

Megkaptam nagybecsű átiratokat és bátor vagyok a nagyságos tábornok urat mély alázattal értesíteni, hogy levelemet félre tetézett magyarázni, mert én mint előre látó, jó hazafi tanácsként ajánlottam a közönségnek, hogy bőven raktáron legyenek, mert ha mindaz, amit én felsoroltam, megvan, akkor minden vonalon biztos a győzelem...”

— A betömött csatornák. Megemlékeztünk arról a keresetről, amelyet Tagányi Sándor dr. országgyűlési képviselő, aradi földbirtokos indított egyik bérlője Faltay László ellen. Tagányi az általa bérelt s tovább albéreltekben kiadott Szulkovsky féle parkotai birtokon belvizlevezelő csatornákat építtetett, amelyet később egyes bérlők kívánságára kénytelen volt betömteni. A betömés következtében a Faltay által bérelt parcellát öntötte el a víz, mire a bérlő a bérlői összeget nem fizette meg, sőt mikor őt ezért Tagányi beperelte, ellenkeresetet adott be s kártérítést követelt. Az aradi járásbíró Faltayt kötelezte a bérlői összeg megfizetésére, ellenkeresetét pedig elutasította. Felebbzés folván az ügy a törvényszék felebbviteli tanácsa elé került, amely ma foglalkozott vele s bizonyítást rendelt el arra nézve, hogy milyenek voltak a vizlevezető csatornák, amikor a bérlő bárbe vette a birtokrészt s a csatornák betömése következtében milyen kár érte őt.

— A harminchármas regiment. Északon vitézül harcol orosz földbe vajt lövészárkaiból az aradi házióred. A harcok közben írta az alábbi rimes sorokat a házióredről Goldner Béla 33-as őrmester:

Muszka földjén jár most már

a 33-as Regiment

Nem csoda, az ellenségnek

Nagyon bátran neki ment.

Fut a muszka hátra sem néz,

Jön utána a hős vitéz

33-as Regiment.

Dertis, borús éjszakákon,

Messze távol, szép hazánktól

Örségen a

33-as Regiment.

Jól vigyáz ott minden baka

Bizhat benne király, haza,

Ahol áll a

33-as Regiment.

— Ellélt üzletfosztogatók. A múlt évben az aradi kereskedők közt, nagy megdöbbenést keltett az a tény hogy egy héten keresztül majdnem minden éjszaka egy-egy üzletbe ismeretlen tettesek betörték. Az aradi rendőrség hosszas és lelkiismeretes nyomozás után elfogta a tetteseket Naphegyi Gusztáv és Janka Lajos állásnélküli asztalossegédek személyében. Az aradi törvényszék ma ítélkezett a betörők felett, a főtárgyaláson részben a tettesek beismerése, részben a tanúk vallomása alapján beigazolódott, hogy Naphegyi és társa Nikies Száva, Horváth János, Schwarz Dezsóné és Freisinger Lénár: üzleteibe törtek be. A törvényszék Naphegyit két évi, Jankát másfél évi börtönre ítélte.

— Adakozzunk a katonák meleg ruhájára.

— Egy béna kar 1200 korona. Hancz Danyilo zarándi lakos 1911. július 9-én Sód Gergely ugyanottani földesgazdától barátságosan néhány koronát kért kölcsön s kérésének azzal adott nyomatékot, hogy amennyiben a kölcsönt Sód nem szavazná meg, ő kénytelen lenne Sód házáat felgyújtani. A barátságos kölcsönkérésből civakodás, majd verekedés lett. amelynek során Sód rálétt Hanczra, de nem találta, Hancz pedig nekivetette magát ellenfelének, aki végül is kénytelen volt futásban menekülést keresni. A dolgok ilyen stádiumában közbelépett Sód Demeter és Korda Tivadar, akik Hancra vetették magukat és annyira összeverték őt vasvillákkal, hogy egyik karjára örök életére nyomorék maradt. Az ügynek egy részét az aradi büntetőtörvényszék intézte el, amely Hanczra 5 havi, a többi résztvevőre pedig 8 havi fogházat rótt, Hancz azonban később kártérítésért beperelte Sód Gergelyt s tőle 20.000 koronát követelt. Az aradi törvényszék polgári tanácsa ma megállapította, hogy Hancznak kártérítésre igénye van, a kártérítési összeget azonban egyszerűságon mindenkorra 1200 koronában állapította meg.

— A csödbe jutott kávéház alkalmazottjai. Amikor két év előtt Marosi Gerson, az aradi Hungária kávéház volt tulajdonosa csödbe jutott, többek között pénz nélkül maradt a kávéház személyzete is: a pincérek, a felirónó, a kávéslány hátralekos fizetésüket s a felmondási időre járó bérüket siratták. A károsult személyzet a csőd tömegén akarta követelését érvényesíteni, de Lányi László dr. tömeggondnok megtagadta a fizetést. A felirónó és társai erre polgári keresetet indítottak összesen mintegy ötszáz korona értékben a csödtömeg ellen s az aradi törvényszék polgári tanácsa ma követeléseiket meg is ítélte.

— Gyászistentisztelet. Néh. hatvani Deutsch Berndt, a hitközség és intézményei bőkezű támogatója emlékének tiszteletére f. hó 24-én d. u. fél 5 órakor a zsinagógában gyász emlék-ünnepély tartatik, melyre a hitközség összes tagjait ezuton hívja meg az előljáróság.

— Győztes. (Társadalmi dráma az Urániában.) Egy elsőrangú drámát mutatott be tegnap a színház, mely ugy rendezése, mint a szereplő személyeknek kitűnő játékánál, és a tárgy érdekességénél fogva igazán nagy sikert aratott. Egy elzúllott gróf története a maga szenvedéseivel, a maga ballépéseivel, amelyeket messzi-távolból, mindig kísér egy szerető hitvesnek és egy ártatlan gyermeknek aggodalma. S amikor az asszonyi szív gyöngédsége a küzdelmekben győztes marad: lelkünk egész örömevel a diadalmamórárt, mely visszaférést jelent a meleg, puha családi fészekbe.

— Harcszerű mérközések az Urániában. A Budapestten tartott harcszerű mérközések, melyben Marzini gróf katonai parancsnok vezetése alatt az egész budapesti helyőrség részt vett s mely érdekességénél fogva mindenütt szenzációt keltett, legközelebb kerül bemutatásra az Urániában. — Mánya a török leány keleti dráma legközelebb az Urániában. 5

— Adományok. A hadbavonult katonák családtagjai részére újabb adomány érkezett a polgármesteri hivatalba:

Első Magyar Általános Biztosító Társaság tisztviselői 24 korona, Osztrák-Magyar Bank aradi fióktintézetének személyzete 54 korona.

— Tolvaj vendégek. Horváth Róza és Pusztai Eszter aradi facér cselédleányoknak az volt a szokásuk, hogy külvárosi házakba beállítottak egy-egy napra szállást kérve s reggel aztán, amikor a szállásadóasszony rendszerint piacra, vagy boltba ment, a kezük ügyükbe kerülő holmikat, ruhadarabokat, ollót, kést összeszedve tovább állottak. Ilyenformán négyöt szegény asszonyt károsítottak meg tíz-husz korona erejéig. Az aradi törvényszék ma a két cselédleányt, akik már csavargásért büntetve voltak, lopás büntettségért három havi, illetve két heti fogházra ítélte.

— **Telmányi és Vas a Vörös Kereszt hangversenyén.** Arad zenekedvelő közönségének évek óta nem volt része olyan nagyszabású zenei eseményben, mint amilyenek a Vörös Kereszt egyesület szombati hangversenye közül. Eddig, ha a hangverseny szereplőit nagyritkán külön-külön élvezhették, az is együvé hozta Arad zeneértő közönségét, elképzelhető, hogy milyen érdeklődés nyilatkozik meg most, amikor Telmányit és Vast egy estén hallgathatjuk s ezenkívül még a teljes katonazenekar játékát is kapjuk. Arad közönsége előtt nem kell megokolni ennek az eseménynek a jelentőségét, hiszen Telmányi Emil és Vas Sándor városunk legkiválóbb szülöttjei közé tartoznak. Telmányi Emilnek fiatal kora dacára Európaszerte ismert neve van. A legnagyobb hegedű-virtuosokkal együtt emlegetik őt a külföldi lapok. Vas Sándor is hasonló sikerrel járta a külföldöt. Tökéletes mestere a zongorának s mint ritka, csillogó tehetségről emlékeznek meg róla a legnagyobb külföldi lapok. Hogy mind a ketten föllépnak a szombati hangversenyen, az nemcsak anyagi, hanem fényes erkölcsi sikert is biztosít a Vörös Keresztnek. Csak ma délben kezdtek meg a jegyek árúítását s már is tömegesen foglalják le a helyeket. De különben is a közönség nagy érdeklődése egy pillanatra sem volt kétértelmű. Tájékozásul közöljük a helyárakat: 1—2 sor 8 kor., 3—8 sor 6 kor., 9—14 sor 4 kor., 15—21 sor 3 kor., 22—28 sor 1 korona. Az oldalerkélyen első sor első 15 hely 5 kor., a többi 6 hely 3 kor., a 2-ik sor 2 korona, a 3-ik sor 1 korona. Közperkélyen 1-ső sor 2 korona, 2—3-ik sor 1 korona. Jegyeket a Scherhag H. és Weisz Leó cégnél lehet váltani. Az előbbi üzletben a jobboldali, az utóbbiál a baloldali jegyeket kapni.

— **Üzletáthelyezés.** Nagyrabecsült helybeli és vidéki megrendelőmet és vendémet értesítem, hogy harmincöt éve fenálló Jóhruvú paplankészítő üzletemet ugyanazon házban az *udvarba* helyeztem át. További szíves pártfogást kérek teljes tisztelettel *Haubenreich Mihály* paplan különlegességi üzlete *Andrássy-tér 22.* 4121

— **Köszönetnyilvánítás.** A Nők Otthona részére szívesek voltak küldeni: Darányi Jánosné, Szilberleitner Vilma természetbeni adományokat, melyekért hálás köszönetet mond az elnökség.

— **A tanítószék figyelmébe ajánlja Kerpel Izsó** dúsan felszerelt tankönyv- és tanszer raktárát. **Vidéki rendelések** pontosan intézettek el.

— **Gyógyszertár áthelyezés.** Kárpáti János 28 év óta fenálló gyógyszerárát Boros Béni-tér Dengl-féle házból a szemben levő volt Radnai-ut sarkára helyezte át és a mai napon a nagyközönség rendelkezésére e díszes és a közegészségügyi kívánalmaknak mindenképpen megfelelő gyógyszerárát megnyitotta. 4121

— **Meleg trikók** gyermekek és felnőttek részére, szép fűsapkák és leányka kalapok, esernyők kertyúk és harisnyák, ugyancsak gyermek-kocsik és gyermekszékek gyári raktára. Legolcsóbb bevásárlási forrás *Fischer Nagy-áruház*. Pénykép kedvezmény. 227

— **Krausz Paulin** kölcsönkönyvtára a színház épületben. 241

— **Fűtőanyag papírral!** A drága fűtőanyag mellett sokat megtakarítunk, ha a tüzelésnél olcsó hulladék papírt használunk. Ilyen hulladékpapír kb. 50 kilós bálákban csomagolva kapható: bálanként 2 koronáért az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

— **Apróhirdetések az „Aradi Közlöny”** részére felvételnek a Messenger-boy irodában *Deák Ferenc-utca 8.* Ugyanitt kapható az Aradi Közlöny.

— **Oszi divatlapok Kerpelnél.** 193

— **35 dekás tábori dobozok Kerpelnél.**

Diplomáciai okmányok.

*

Háborus irodalmunk egyik legjelentősebb terméke az a most megjelent vastkos kötet, melyben *dr. Német Alfréd* miniszterelnökségi miniszter titkár összefoglalja és összefüggésük szerint feldolgozza azokat a nagy-érdekű diplomáciai jegyzékváltásokat, melyek a hatalmak külügyi hivatalai között a háboru küszöbén lefolytak. A munka teljes anyagát adja az összes hatalmak hivatalos diplomáciai aktagyűjteményeinek, melyek egész terjedelmükben magyar nyelven még meg nem jelentek. A munkának nagy érdekessége abban van, hogy a háboru küszöbén lefolyt diplomáciai akciók okmányait összefüggésük szerint csoportosítja. Mert a külügyi hivatalok színes sorveiben közölt jegyzékváltások igazi értelmét, jelentőségét, sokszor rejtett célzatait csak úgy lehet kihámozni, ha az olvasó a különböző diplomáciai okmányok egyazon témáról szóló jelentéseit és jegyzékeit összeveti. Ugyanarról a tanácskozási valamennyi résztvevő beszámolóinak ismerete és összehasonlítása egészen más képet adhat, mint egyes résztvevők egyoldalú referátuma. De a háboru küszöbén folyó különböző akciók egész lefolyásáról is csak akkor alkothatni tiszta képet, ha egy-egy felvetett gondolat vagy indítvány sorsát valamennyi európai metropolisban nyomkövetjük a mind egyik ország diplomáciai aktagyűjteményéből összeállított a reá vonatkozó okiratokat. A célbeli diplomata és az, aki a színes fedélű könyvek beható tanulmányozásába belemélyed, némi fáradsággal össze fogja állítani magának a háboru küszöbén lezajlott diplomáciai kampány kévét; a laikus olvasó azonban aki ezt a munkát el nem végezheti, csak tökéletes, egyoldalú és gyakran torzított képet nyeri a történeteknek, ha a diplomáciai könyveket külön-külön olvassa, anélkül, hogy az egyazon témáról szóló különböző jelentéseket és jegyzékeket összevetné.

Ennek a munkának az a célja, hogy a háboru előtt lefolyt diplomáciai hadjárat egyes akcióinak okmányait az összes hivatalos kiadványokból összegyűjtse és összefüggésük szerint feldolgozza. Keletkezésüktől befejezésükig követi a külügyi kabinetekből lanszírozott kezdeményezéseket s a téviróhuzalok útját követve, végigjárja az indítványokkal együtt az európai központokat, ahonnan a diplomaták jelentései a kezdeményezés centrumába összefutnak. Az egyes témák különválasztásának és a különválasztott anyag összefüggő feldolgozásának munkáját nyújtja ez a könyv, amely ilyenképpen a diplomáciai bosszorkönyvhátjától távoli álló nagyközönség részére is világosabbá teszi a diplomaták jegyzékeit, melyeknek számai rendszerint más állam színes könyvében szövegek tovább s így az, aki a diplomáciai könyveket külön olvassa, tájékozatlan marad, miképpen fejlődött, miképpen alakult át és miképpen végződött egy-egy akció.

Sajnos, az egész diplomáciai kampány képe még így sem lesz tökéletes. Aki ezt a képet összeállítja, az ma, amikor még az ágyú szól, kizárólag a diplomáciai kiadványok a tájára van utalva. A külügyi hivatalok pedig csak azt tették közzé, amit jónak láttak; hallgattak ott, ahol ezt vélték célszerűbbnek. Egy percre sem szabad feledni, hogy ezek a színes könyvek az „irányművek” fajtájából valók melyek már előre avval a céllal készütek, hogy az egyes államok a maguk politikájának békés célzatait ki-domborítsák s a háboruért a felelősséget ellenfeleikre hárítsák.

Epen ezért ez a könyv nem történetírás, még csak nem is abszolút megbízható anyag a későbbi kor történetírójának. Mindazonáltal ezek a hivatalos aktagyűjtemények olyan anyagot nyújtanak, amelynek ismerete nélkül a világháboru történetírója munkájában nem foghat és tagadhatatlanul sok intim részletét fedik fel annak a munkának, amelyet a háboru küszöbén a diplomácia végzett.

A munka áttekinthető részekre osztva tartalmazza a diplomáciai akciók egész anyagát a szerajevói merénylettől a világháboru kiöréseig, közli jó magyar forrásban a jegyzékváltásokat, az alkodók táviróváltásait, a belga semleges-

ségre vonatkozó nagy feltűnést keltett „brüsszeli dokumentumokat”, melyeket a belga fővárosba bevonuló németek a brüsszeli külügyi hivatal irattárában találtak, külön részben közli a háboru előkészületekről folytatott jegyzékváltásokat s végül tartalmazza az entente-hatalmaknak a külön-békét tilalmazó londoni deklarációját. A könyv bevezetésében Német Alfréd összefoglalja és megvilágítja a háboru küszöbén lefolyt diplomáciai kampány főbb mozzanatait és közli az egyes külügyi hivatalok által megírt történelmi vázlatokat, melyekben a hatalmak a háboru megelőző diplomáciai eseményeket a maguk szempontjai szerint és a maguk igazolására összefoglalták. A munka végül tartalmazza Asquit angol miniszterelnöknek, Grey külügyi államtitkárnak és Viviani francia miniszterelnöknek történelmi nevezetessé ü beszédeit, melyekben ezek a vezető államférfiak a háboru előzményeit parlamentjeik előtt megvilágították. A kiválóan becses könyvet a Franklu-Társulat adta ki és ára 8 korona.

SPORT.

+ **Az aradi korcsolyázó egyesület közgyűlése.** Az aradi korcsolyázó egyesület f. hó 31-én, vasárnap délelőtt 11 órakor, a Baross-parkban lévő helyiségében tartja meg a rendezési közgyűlést, melyre az egyesület tagjait ez uton hívja meg az elnökség. Tárty: 1. Választmány évi jelentése. 2. Pénztárnok jelentése. 3. Számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Elnök, alelnök, tisztviselők és választmány választási. 5. Jövő évi költségvetés megállapítása. 6. Esetleges indítványok.

+ **Jótekonycélú football mérkőzés.** Október 24-én délután az ATE. Óvár-téri sporttelepén fog találkozni barátságos mérkőzés keretében a Martagyár tisztviselőkiből alakult Old boys csapata az ATE II. csapatával. A mérkőzés érdekes sporteseménynek ígérkezik, mert a Marta csapatában legnagyobb részt meglelt koru férfiak is szerepelnek. A következő összeállításban szerepelnek: Jony-Bischoff, Lugosi-Fehér, Zsuppon, Diósségi-Hoch, Hollós, Hankó, Kozich, Feldmann. Az ATE II. csapata pedig: Csakó-Czudar, Fáy-Sz. Varga, Gábor, Kozák-Zsuppon, Szabó, Bodnár, Elekes, Kis. A mérkőzés tiszta jövedelmét a „Magyar Labdarugók Szövetsége” által alakított „Kárpáti jótekonycélú liga” céljaira fordítják. Helyárak: ülőhely 50 fillér, állóhely 30 fillér, munkás és diákjegy 20 fillér. A mérkőzés kezdete délután 3 órakor.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. Béla Feldpost 160. Egy ideig postai forgalmi korlátozás volt azokon a vidékeken valószínűleg abban az időben maradt el a levelek. Tessenek elhinni, ezt különben ön jobban is tudja, hogy a Hinterland és harcoló csapatok közt sok minden akadályozza a szabályos postaforgalmat.

Z. József Laibach. Csak annyit mondhatunk, hogy innen a lap már meg az említett helyre és hogy más oldalról már értesítettek is arról, hogy a lap érkezik.

Régi előfizető S. Aradon — mint pénteken megírtuk — november 23—30 közt lesznek a szemlék.

Damjanich-utcaiak. Csak akkor foglalkozhatunk a dologgal, ha megírják a nevüket. Régi elvünk, hogy névtelen leveleket nem veszünk figyelembe.

Régi előfizető. Ha a kedved szavának nem volt eredménye és erélyes visszaköveteléssel sem tudja megkapni fényképeit és ajándéktárgyait az illető urtól, nincs más mód, mint egy utolsó felszólítás és azután bizza meg valamelyik férfitrokonát, vagy idősebb női rokonát, hogy járjon el az illető urnál.

A vizsontálás. Ugy kedves Lilly: egy csók több minden beszédnél. Még a verses beszédnél is mert ez különösen gyenge.

Versek. Naptár nem lesz, de a karácsonyi lapban esetleg felhasználjuk a küldötték egy részét. F. I. I.) A háboru alatt nincs felvetel a kérdett iskolákba. 2.) Azok a fiatalok idén semmi esetre nem jöhetnek szóba; esetleg jövő tavaszra.

Minden ötven koronás kötvény
jegyzése egy-egy csöpp, me-
lyekből milliárdok lesznek a had-
sereg számára.

NESTLÉ-FÉLE
GYERMEKESZT

CSECSEMŐK
gyermek és lábadozók legjobb
tápláléka gyomor- és bélbetegségek után.
Mindenkor kapható.

Próbafelirat és tanácsos orvos! könyveket a gyermeknevelésről díjtalanul küld a Nestlé-féle gyermekeszt társaság. Wien I., Biberstrasse 3/e. 2905

NEMZETI SZÍNHÁZ

Vasárnap, 1915. évi október 24-én:
Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal

A tiszavirág.
Operette.

Este 7/8 órakor rendes helyárakkal:
A Bérlet. **Lyon Lea.** A) Bérlet.

Regényes színjáték 3 felvonásban.

Kezdete este 7/8 órakor.

Felolvas szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

A Gróf Wenckheim-féle bors-
sebesi uradalom
mezőgazdasága
haszonbérbeadó.

Felvilágosítást nyújt dr. Czédly
ügyvédi irodája, Arad. 3957

Borszéki Madonna-Forrás
természetes, vastól mentes savanyúvíz

Gyomor- és bélrnyheségnél, hurutos pantalmaknál megbecsülhetetlen gyógytényező. A gyomorfogást azonnal megszünteti.

Nincs mellékíze
A bort nem feketíti
Izét kiválóan emeli.

Hygienikus tisztaságánál fogva járványok idején, malária ellen kiválóan alkalmas. Lázas megbetegedéseknél mint enyhe megbízható, könnyen emészthető asztali ital kitűnően bevált.

Kapható Aradon mindenütt. 3431

Régi vevő.

Levelet megkaptam, de eredmény lehetetlen, ha nem beszélhetünk egymással. Közzölje levélben, hol találkozhatunk, hogy erről felvilágosítsam.

* Az ezen rovat alatt közzétettéket nem vállalunk felelősséget.

Női felöltők ujdonságok és szőrmeárak

:: nagy ::
választékban
megérkeztek

György Menyhért és Társa

árutárában Arad,
Andrássy-tér 8. sz.
a Minorita templom
bejáratával szemben.

Szabott árak. Telefon 855.
Tessék a címre ügyelni.

Óriási

bajok vannak most a bádogdobozok körül a nagy félmhiány miatt úgy, hogy gyáramban több ízben üzemenzavar fordult elő, mert nem tudtam a sokféle nagyságu bádogdobozokat beszerezni. Mély tisztelettel kérem tehát a t. fogyasztó közönséget, hogy bevásárlásainál legyen szives csak az óriási

FEDÁK

cipőkrémet kérni, hogy a szükséges dobozok készítése egyöntetű legyen, mert csak így lesz módomban tisztelt vevőim óriási szükségletét, dacára a súlyos viszonyoknak kielégíteni.

Az óriás Fedák-

cipőkrém

ma már nélkülözhetetlenné vált minden háztartásban, mert Háziasszonyaink meggyőződtek arról, hogy ezen kipróbált, jó cipőkrém az összes gyártmányokat felülmúlja.

Az Oriási Fedák cipőkrém a nyers anyagok folytonos emelkedése folytán

40 filléres árban

kerül forgalomba, mert sikerült nagyobb mennyiségű, elsőrendű minőségű nyersanyagot beszerezni és így a háboru előtti kitűnő minőségben

mindenütt !! kapható !!

3997
Vadász Zsigmond
vegyészeti gyára
Budapest, VI., ker. Lehel-utca 29. szám.
Képviselve: Szemző Armin áruügynöksége által Arad. Telefon 592.

Élő- és művirág koszorúk

Halottak napjára ajánlom a részvétet kifejező gyászoló családoknak nagyválasztéku mű- és élővirág koszorúkat legújabb tányosabb árakban. 4115 Megrendelések a legizlésebb kiállításban azonnal elkészülnek.

Pauzár Sándor kertészete, Weitzer János-utca 9. szám.

Nyílttér.

Ajánlok

amíg a készlet tart 750/760 fajszilyu

AUTO és MOTOR BENZINT

140—150 kilogramos eredeti hordókban
a legolcsóbb napi árban. 4185

Hanzu Nestor

drogeria és vegyszer üzlete Arad, Weitzer János-utca 2. Telefon 455.

APOLLO SZINHÁZ.

Október hó 24-én, vasárnap

A Nordisk Films Comp. szenzációja.

A pokol vitorlása

Látványos dráma 3 felvonásban.

Főszereplő:

Else Fröhlich.

Az előadások hétköznapokon 1/6, 1/8 és 9 órákor kezdődnek. Vasárnap pénztárvitálás 1/3 órákor, az előadások kezdete 3 órákor.

Nyomtatványok

csinos kivitelben készülnek az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Szakképzett, 36 éves, keresztény kereskedelmi hivatalnok

üzletvezetői, utazói vagy irodai állást keres.

Szíves megkeresést kér „Hadmentes” jelige alatt a kiadóhivatalba. 4196

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Twain Mark: 1.000.000 fontos bankó, Croker: A spanyol nyakék, Reuter G.: Egy urileány története, Peterdi S. A mások pénze, Geniauth Charles: Az arany gyapjú, Stratz Rudolf: Édes hozám, Paschi: Anyegin Eugen, Karlthy Frigyes: Irások írókról, Kerinth Frigyes: Együgyű Lexikon, Nansen Péter: Mária, Ibsen Henrik: A trónkövetelő, Madelung Asge: Hadnaplóm, Howard B.: A rejtelmes sziget, Andrejew Leonid: A hét akasztott, Franyó Zoltán: A kárpáti harcokról, Fehéri Armánd: A nyugati harctérről, Gábor Andor: A kozák, Sebők Imre: A Szaharában, Méray Horváth Károly: Amerika császára, Br. Váradi Balogh György: Ahol az ágyu szól, Szikra: Es az, Haggard Rider: Ayesha visszatér, Lázár Miklós: Fronton, Kálnoki Izidor: Háborus tréfák, Landauer Béla: A nagy esztendő, Herceg: Sarajevótól Lodzlg.

Németben: Salten: Lagerlöf: Jans Helmsveh, Hamsun Knut: Kinder Ihrer Zeit, Die klügenden Schellen, Pert C: Die kleine Cady, Mewis Marianne: Die Wolfsjägerin, König B.: Das Allerheiligste, Suttner Bartha, Schach der Qua!, Melanjer u Delphi: Chaufferette, das Modellmadel, Därr Max: Die Geschichte von Herrn Steinhausers Uhr, Holländer Félix: Sturmwind im Westen, Bajor Johann: Ein Mann des Volkes, Michel Robert: Die Häuser an der Dzamija, Jordan W. Die Sebalds, Bierbaum Ottó Julius: Die Haare der heiligen Fringilla, Diers Marie: Das altzu gute Herz, Aram Kurt: Der Schatten, Jordan W. Die Sebalds, Boy Ed Ida: Ein Augenblick im Paradies, Richard Voss: Mit Weinkrub im Haar, Vollguartz Ingeborg: Peterzen und ihre Schwestern, Dahl: Der Zuchtmeister, Ballestrem: Weisse Tauben, Eden: Graf

Alexis Bodiskov, Glyn: Drei Wochen, Harder: Thönerne Füsse.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona
40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bérlők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona,
vagy fizetenkint 20 fillér.

Legújabbak: Szirmai: Ha majd egyszer mindenki visszajön, Dr. Farkas: Holdas estén, ha elfogok esni... Leopold Ernő: Meddig, oh még meddig tart a háború? Márkus Alfréd: Zeppelinlen járok, Sas Náci nótái; A Kárpátok gerincein, (Kárpáti Ima), Nagy Károly: Pizskald ki, Müller Jenő: Sötétben jó csak, Oscar Strauss: Kleine Freundinnen, (Walzer,) H. Heidelberg Albert: Akit egyszer az éjszaka rabjává tett, Szirmai Albert: Csak egy éjszakára küldjétek el őket! (Przemysl ostroma alatt) Müller: Veréb-fogás, Leopold: Jöjj vissza mégegyszer kis katonám.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

2821

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon.

Költözők figyelmébe!

villany bevezetéseket,
csillár átszereléseket
jutányosan végez 481

Kalmár József
villanyszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

Hölgyközönség

szíves tudomására hozom, hogy az

őszi és téli szöveteim megérkeztek.

Módomban áll legújabb divatlapjaim után legizlésebb kosztümöket és alkalmi ruhákat szolid árban elkészíteni.

Szíves megrendeléseket kérek, kitűnő tisztelettel

Varga Kálmán női szabó divatterme, Deák Ferenc utca 39.

Ziffer és Hollós

Weitzer János-u. 11.
(főpostával szemben.)

UNDERWOOD

azonnal és állandóan látható írású amerikai írógép.

ROTARY CYKLOSTYLE

önműködő sokszorosító gép és

Edison-féle diktálógép

kizárólagos lerakata.

Üzemkellék

az összes rendszerű írószámoló- és sokszorosító-géphez, osakis elsőrendű minőségben.

COPYING OFFICE

írású és sokszorosítási munkák vállalása.

Javító műhely

minden rendszerű író-sokszorosító- és számoló gépek részére, a legjutányosabb árban jótállás mellett.

Használt írógépek

eladása és kölcsönözése.

Amerikai irodabutor.

Gyors- és gépiró szaktanfolyam.

Kérje

ingyen és bérmentve órákról, arany- és ezüsttárukról, hangszerekről, fegyverekről stb. 4000 képet tartalmazó kőárjegyzéket.

Ez a könyv, Konrad János és K. ady szállító, Br. 1100. sz. (Csehország.)

Nikkel horgony-óra K 2.90, jobb K. 4.30, O-esthetém-rem. óra K 4.80, svájci horgonyművel K 5.00, háboru-emlék-óra K 5.50, rádium-zsebóra K 8.50, ébresztővel K 24.50, nikkel-ébresztő K 2.90, falóra K 3.40, 3 évi jótállás. — Székhelye utánvétel. Kockázat nincs! Kiszáradás megengedve vagy pénz vissza. 378

Cognac,
Likőrök,
Eszivorium,
Törkölypálinka,
Tea és Rum

jutányos áron kaphatók:
Körösvölgyi Pálinkaraktár,
Lloyd-palota. 359

PEAFF

varrógépek

műhímezésre és ipari célokra, utolérhetetlen tartósságuk, könnyű, zajtalan járás. Waffenrad kerékpárok, Iróangyal védjegyes és Columbia gramofonok, legújabb felvételű Király Ernő lemezek kizárólag

Hammer Vilmos

műszerésznél kaphatók
Arad, Szabadság-tér 5-6.
Telefon szám 96. 4087

Zádorlak község előjáróságától

2588—1915.

Arverési hirdetmény.

Közhírré tételik, hogy Ujbodrog község kiselejtezett jó husban lévő tenyészbikája Ujbodrog községben 1915. évi október 25-én délután 2 órakor nyilvános árverésen készpénz fizetés ellenében a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.
Zádorlak, 1915. október 21.

4147

Bürger Ferenoz,
k.-jegyző.

Kisjenői központi irodánk részére egy jó kéz-irással bíró és jól számolni tudó

írnokot keresek.

Gazdasági szakismeret nem szükséges. Ajánlókózik igényeik megjelölése mellett sziveskedjenek alulírt felügyelőséghez fordulni.

Kisjenői Főhercegi Uradalom Haszonbérlete r. t.
gazdasági felügyelősége. 4146

Gyorsmelegítő

takaréktűzhely és cserépkályhákat felrak és javít a legjutányosabb áron

Szücs András

kályhakészítő, Thököly-tér 5/a.
Levélbeli meghívásra vidékre is megyek. 4134

Alma.

3 waggon szép alma eladó. Venni szándékozók forduljanak Serbán Jánoshoz Tiszafalva, posta Nagyhalmagy. 4128

Azonnali be'épésre kerestetik

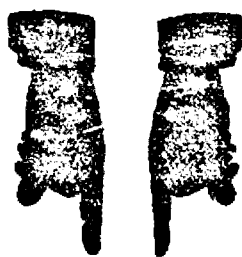
gyári gépész,

aki tanult lakatos és vasesztergályos s a villanyszerelést és kezelést érti.

Bizonyítványmásolatokkal ellátott írásbeli ajánlatok „Butorgyár“ címre Borosjenő, Arad-megye küldendők. 4126

Sir-koszorukat

ajánl minden nagyságban, olcsó áron

Singer Sándor

Arad,
József főherceg-ut 1. sz.
(a városházzal szemben.)

Ugyanott

Gyermekjátékok,
Bőrridikülők,
Harisnyák,
Keztyűk,
Zsebkendők,

Férfi fehérneműek,
Férfi kalapok

a legolcsóbban szerezhethők be 3698

Singer Sándor
üzletében Aradon,
József főherceg-ut 1.

Apró hirdetések.**INGATLAN.**

Eladó ház,
a mai viszonyok mellett is beke-
belezett tartozások átvállalásán fe-
lül, igen kevés készpénzzel meg-
vehető. Cím a kiadóhivatalban.
2055

ÜZLETEK.

Mult évben
berendezett modern szikvizgár
szabad kézből azonnal eladó. Cím
a kiadóhivatalba. 4134

Egy üzlethelyiség
Deák Ferenc-u. 40. sz. alatt kiadó.
Bővebbet az emeleten. 4148

Piactéren
18 év óta fennálló fűszer üzlet be-
vonulás miatt kedvező feltétellel
átadó. Cím a kiadóban. 4145

Jóforgalmu kocsmáuzlet
gr. Tisza István ut 66. szám alatt
más foglalkozás miatt házzal
együtt sürgősen eladó vagy ha-
szonbérbe adó. 4144

Jól jövedelmező vendéglő
forgalmas helyen, a vasút közelé-
ben, eladó. Értekezhetni Kaufman
Lajos és Társa sörraktárában,
Boros Beni-tér 21. 4156

Egy jóforgalmu
fűszerüzlet vidéken kiadó. Bőveb-
bet ifj. Weisz Mór, Wesselényi és
Varjassy József-u. sarok. 4048

Egy jóforgalmu
italmérési üzlet a Kossuth-utcában
haláleset miatt azonnal eladó.
Tudakozódní Kaufmann Lajos és
Társánál, Boros Beni-tér 21. 4124

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Uri szoba
berendezés bőrgarnitúrával, ebédlő
csillár eladó, Wesselényi- és Var-
jassy-utca sarok. 4159

Áthelyezés miatt
világos hálószoba és konyhabren-
dezés eladó Boros Beni-tér 15. a
házmesternél. Bővebbet Kápolna-u.
3. Ugyanitt modern bálósobák
eladó. 4162

Eladó szalma.
Kb. 40-50 öl idei termésű szalma
eladó. Megtekinthető Spitzer Dé-
nesnél Erdőskereken. 4187

Sürgősen eladók
elköltözés miatt, egy szalon tükör
és asztal, mosdó, szobrok, majo-
likaváza, nagy kép, tollak. Tudak-
ozódní Deák Ferenc-u. 29. szám
II. 11. delután 2-től 5 óráig. 4141

Íróasztalt
megvételre keres Pollák téglagyár
Nádor-u. 14. Telefon 938. 4158

Elköltözés miatt
2 gáz függő lámpa azonnal eladó.
Bővebbet a kiadóban. 4152

Házi szappan
2-4-6 éves, táblakba nagyobb
mennyiség eladó. Tudakozódní le-
het a Cipő Tözsében. 4149

Kedvező mellékjövedelem!
Bükkfamatot veszek bármily meny-
nyiségben aki annak szedésével
foglalkozni kíván közölje címét
Goldschmidt Mihály aradi céggel.
4004

Automobil

6 üléses üzemi típus, ugyszintén
két hajtókocsi, és egy landauer
jutányosan eladó. Roth butorüzle-
tében. Érdeklődés 1/12 és 2 között.
Asztalos Sándor-utca. 3658

Róka-
(prémeket) vásárol! Hehs Vilmos
gyógyszerész. Arad. 4125

Több bricsnyereg
lótakaró, ló felszerelések, aighasz-
nált állapotban eladók Bleier Ignác
Szent Pál-u. 12. 4027

Étburgonyát
waggontételben jutányosan elad
Bartha István terménykereskedő,
Brassó. 3946

Citrom
olcsóbb mint a piacon, legfino-
mabb körtét, szőlőt és más gyü-
mölcsöt ajánlok. Galler Anna,
Deák Ferenc-utca Fehér Kereszt
épület. 8785

Laak
1 pántos cipő párja K 8, bársony
pántos K 8, chewo 1 pántos K 11,
bársony fűzős regatta K 11, bár-
sony gombos regatta K 11, laak
1915. divat, 1/2, Tango K 10. Cipő
Tözsde, Apolló mozi mellett. 8405

Őszi Divat Album
1000 ábrával kor. 2:40 Pichler
Sándor könyv- és papírkereskedé-
sében Arad, Szabadság-tér 1. 781

Veszek
uraktól levetett férfi ruhát, utazó
városi bundát, valamint használt
butorokat a legmagasabb árban.
Bleier Ignác, Szent Pál utca 12.
3085

Eladó
használt mágnes gyújtók, jókar-
ban, Cormick-féle géphez. Fácán-
utca 6. szám. 4078

Van szerencsém a t. vevőközönség
szives tudomására hozni, hogy
vasárnap friss élő hal érkezik.
Azonkívül ajánlok egészséges étel-

burgonyát

kicsinyben és vaggontételekben, a
legolcsóbb napiáron, mely téli el-
tevésre alkalmas.
A n. 6. közönség szives pártfogását
kérve, tisztelettel

Lutwák József
Asztalos Sándor-u. 8. 221

Halottak napjára

ajánlom az igen tisztelt vevőkö-
zönségnek szép választéku, izlé-
sesen összeállított élő- és művirág

koszorúimat

rendkívüli olcsó árakban. Meg-
rendeléseket azonnal elkészítok és
hazaszállítok. — Teljes tisztelettel
4128

őzv. Unger Mann Józsefné
éővirág üzlete Weitzer J. utca 19.

Sirkoszoruk

Mindszentek és
halottaknapjára
művirág
és **érecből**

nagy választék-
ban kaphatók:

Zimmermann Ignác
Arad, Szabadság-tér 21.

**Ingyen adunk
1 pár szobacipőt**

minden vevőnknek, ki üzletünk-
ben 25 korona értékű cipőt vásárol.
Ezen kedvezményt november
hó 10-ig nyújtjuk. 3401

Cipő Tözsde

Apolló mozi mellett.

Leányinternátus

József főherceg-ut 19. sz.
I. emelet.

Elsőrangú okleveles tan-
erők, gondos nevelés, mo-
dern berendezés. Elemi és
középiskolai előkészítés és
továbbképző tanfolyam. Kül-
lön tárgyak: Idegen nyel-
vek, festés, zongora és mű-
vészi kézimunkák.

Kívánatra prospektus díjtalan.

Igazgató tulajdonos:

Stern Ilonka,
okl. tanítónő. 2027

Garai Károly

vas- és rézbutor készítő
ARADON,
Asztalos Sándor-utca 1-5.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat,
sodrony ágybetéteket, sodrony ko-
csi-üléseket, gyermekágy és gyer-
mek-kocsikat, réz-karnisokat, mos-
dó-asztalokat felszerelve, össze-
csukható ágyakat és matraccokat.
Szállodai és kávéházi, kórház és
intézetek berendezését. Elvállalok
minden e szakmába vágó munká-
kat a legjutányosabb árak mellett.
Vidéki megrendeléseket pon-
tosan eszközölök. 801

Aranyat

Ezüstöt
legmagasabb áron vesz,
vagy becserél; ugyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos
órás és ékszerész üzlete
ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 964.

Vadgesztenyét

veszek minden
mennyiségben.

Cím

Dresdnandt Gyula,
Boros Beni-tér 22.
Telefon 777. szám 4077

Eladó

20 Hl. legfinomabb minőségű
1 és 2 éves kétszer égetett

**törköly
pálinka**

Adelmann Károly szőlőbir-
tokosnál, Ujszentannán.

Burgonya

és
vöröshagyma

métermázsanként és wagg-
gontételekben kapható

Kalmár Endrénél
Arad, Arpad-tér 5. 670.
Telefon 670.

Apró hirdetések.

LEVELEZÉS.

London

levelét vettem, továbbra is barátságban maradunk. Irjon eddigi címre, üdvözlő P. . . I. 4167

"E."

Távol voltam, vasárnap átadom személyesen. "V." 4151

ELLÁTÁS.

Oreg nő részére

egy élénk utcai lakásban teljes ellátásra elhelyezést keresek, válósos ház. családnál, vagy magános nőnél. Cím Munkácsi Mihály-utca 3. ajtó 5. 4130

OKTATÁS.

Eine deutsche Lehrerin wünsch deutsche Lektionen zu erhallen. 4129

ALKALMAZÁST NYER.

Egyedülálló arinő

szolgálatába fogad oly középkorú nőt, aki a kiszolgálást és takarítást vállalja, késimunkához és varráshoz is ért. Cím a kiadóhivatalban. 4155

Azonnali belépésre

keres az Aradi Kereskedelmi Bank egy fiatalabb megbízható s kaucióval rendelkező női irodaszolgát. 4188

Ügyes detail segéd

a fűszer szakmából, jobb fizetéssel, azonnali belépésre kerestetik Pollák József fűszerkereskedésében Aradon. 4158

Kiszolgáló segéd

felvétetik vasuti könyv- és hirdalap-elárusításhoz. 4148

30-35 éves nő

gyermeknevelésben, gondozásban jártas, jövő hó 1-re való belépésre felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 4089

Házmesternek

keresünk tisztességes házaspart. Kőműves és vízvezetési munkákban jártasak előnyben részesülnek. Cím a kiadóhivatalban. 4118

Fiatal ember

irodal gyakorlati, nagyobb irodában alkalmazást talál; ajánlatok "Megbízható" jellegére e lap kiadóhivatalába intézendők. 4117

ALKALMAZÁST KERES.

Perfekt irodista

ajánkozik. Cím a kiadóban. 4165

Jegyzői irodába

ajánkozik gyakorlattal irodista. Cím a kiadóba. 4168

Jó bizonyítvánnyal

rendelkező kereskedelmi végzettségű leány állást keres. Cím a kiadóban. 4140

Budapesti masszírozónő

házakhoz ajánkozik masszírozni és tyukszemet vágni. Cím József főherceg-ut 18. ajtó 8. 4139

Ovadékkal bírő

48 éves hadmentes egyén raktárnoki, felügyelői, vagy ehhez hasonló állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4142

Házvezetőnői

állást keres szerény igényű tisztességes és megbízható intelligens nő plébániára vagy magányos urhoz. Cím a kiadóhivatalban. 4154

KIADÓ LAKÁS.

Két szép

butorozott szoba fürdőszobával és egy nagy raktár Luther-u. 1. sz. alatt kiadó. 4167

Elegánsan butorozott

szoba, villannyal, gázzal azonnal kiadó. Cím a kiadóban. 4160

Modern

négyszoba, előszobából álló parkettázott földszinti lakás (egyik utcai szobába lépcsőházból külön bejárat) villany, gázberendezéssel, Török I.-u. 1/b. új házban november 1-ére kiadó. 2847

3-4-5 szobás

kényelmes uri lakás kiadó. Lakásnyilvántartási Iroda Deák Ferenc-utca 8. Telefon 816. 4164

Butorozott

szobák bejelentését csakély díjazás mellett elfogad a Lakásnyilvántartási Iroda. 4163

Szépen butorozott

szoba, elő- és fürdőszobával november 1-re kiadó. Érdeklődni lehet Batthyány-u. 32/4. fűszerüzletbe. 4116

5 szobás utcai

elsőemeleti lakás szép iszkvű új házban és egy 3 szobás másodemeleti udvari lakás minden komforttal és mellékhelyiségekkel együtt, azonnal Petőfi-utca 10. szám alatt kiadó. Bővebbet a házmesternél.

KÜLÖNFÉLE.

Váró termek,

kör-termek, megfigyelő állomások fertőtlenítésére legalkalmasabb Carbolsavas mosó szappant ajánl Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Arad. Kilonként 3 koronáért. 12

Irogépeket

mielőtt javíttatna, kérjen ajánlatot Schmotzer és Bodnár műszerészeknél Perényi-utca 6. Telefon 888. Ugyanott elsőrendű üzemkellékek is legolcsóbb áron. 3175

Aradi Ipar és Népbank

Báró Bohus palota.

Alapított 1869-ben. :: Saját tőke 7½ millió korona.

A harmadik 6%-os magyar hadikölcsön hivatalos aláírási helye.

Jegyzéseket már elfogadunk 1915. november 17-ig.

Aláírási ár: 1915. október hó 30-ig ... .. K. 97 10

1915. október 31-től, 1915. november 17-ig K. 97 40

Pénzváltó üzletünk

3948

bevált érc és idegen pénzelet legelőnyösebb árfolyamon. Betéteket elfogad takarékos könyvecskére és folyó (csekk) számlára.

Vesz és elad értékpapirokat, sorsjegyeket legjobb árfolyamon. — Előleget nyújt értékpapírokra, sorsjegyekre. Szelvények beváltása.

Magy. kir. szab. Osztályosorsjáték főelárusító helye.